

№. 12 II A. 46.

Anul II.

Sibiu, 10 Ianuarie 1900.

Nr. 1.

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN PENTRU SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE

Apare la 10 a fie-cărei luni.

H. 2282

DIRECTOR: Dr. CORN. DIACONOVICH.

Prețul de prenumerare :		Taxa inserțiunilor :	
Pentru Austro-Ungaria	Cor. 10.— pe an.	1 pag. întreagă	Cor. 24.—, $\frac{1}{4}$ pagină Cor. 14.—
" România	Lei 12.— " "	$\frac{1}{4}$ " " "	8.—, $\frac{1}{8}$ " " 4.25
Abonamentele se primesc numai pentru anul întreg.		Abonamentele și inserțiunile se plătesc în Sibiu, anticipativ.	

Toate lucrările publicate se remunerează.

SUMAR:

Afacerile de lombard, de <i>C. Popp</i>	1—6
Examinarea bilanțului la societăți pe acțiuni, de <i>Ermil Borcia</i>	7—9
Negocierea cu efecte de <i>Iul. Popescu</i>	9—14
Teoria asigurărilor asupra vieții, de <i>I. Lăpădatu</i>	15—19
Legislațiune: Legea privitoare la lucrătorii dela trenuri și drumuri	19—20
Jurisdicțiune: Atăcarea concludusului adunării generale; O societate pe acțiuni; Pertractarea serială; Ofertul de asigurare	20—21
Comerțiu: A II adunare generală a „Concordiei“; Raportul camerei comerciale și industriale din Oradea-mare pe anul 1898	21—23
Agricultură: Situațiunea agricolă; Reuniunea română de agr. din comit. Sibiu; Reuniunea economică din Orăștie	23—27
Comunicațiune: Scrisori de transport pe calea ferată	27
Revista financiară: Situațiunea; Apel către băncile noastre	27—29
Cronică: Abonații „Revistei Econ.“; „Revista Economică“; † Dr. Ioan Nichita; † Ioan Dimitriu; „Problema pământului maghiar“; Agiul pentru plăți de vamă; Acțiuni; Anchetă in cauza colonisărilor	30—33
Literatura economică. <i>Reviste economice</i> : „Bunul Econom“; Manual de agricultură rațională	33—36
Trageri la sortii	36—37
Bursa de efecte din Viena	38—39
Bursa de efecte din Bucuresci	40
Bursa de mărfuri din Budapesta	40
Inserțiuni.	

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN PENTRU SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE

editat din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, Sibiiu; „Ardeleana“, Orăștie; „Auraria“, Abrud; „Berzovia“, Jidovin; „Bihoreana“, Orade; „Bistrițana“, Bistrița; „Brădetul“, Orlat; „Cordiana“, Fofeldea; „Corvineana“, Hunedoara; „Crișana“, Brad; „Detunata“, Bucium; „Doina“, Câmpeni; „Economul“, Cluj; „Făgețana“, Făget; „Fortuna“, Rodna-echie; „Furnica“, Făgăraș; „Hațegana“, Hațeg; „Hondoleana“, Hondol; „Hunedoara“, Deva; „Iulia“, Alba Iulia; „Lipovana“, Lipova; „Lugoșana“, Lugoș; „Lucașfărul“, Vêrșeș; „Cassa de păstrare“, Miercurea; „Mielul“, Poiana; „Munteana“, Ofenbaia; „Mureșana“, Reghin; „Mureșanul“, Radna; „Nădlăcana“, Nădlac; „Nera“, Bozovici; „Olteana“, Viștea inf.; „Oraviceana“, Oravița; „Patria“, Blaj; „Plugarul“, Săcădate; „Racoșana“, Șeica-mare; „Sătmăreana“, Seini; „Sebeșana“, Sebeșul-săsesc; „Selăgeana“, Jibou; „Cassa de păstrare“, Seliște; „Sentinela“, Satul-nou; „Silvania“, Simleu; „Someșana“, Deeș; „Steaua“, Petrovoselo; „Timișana“, Timișoara; „Ulpiana“, Grădiște; „Victoria“, Arad; „Vlădeasa“, Huedin; „Zlăgnea“, Zlagna.

DIRECTOR: Dr. CORN. DIACONOVICH.

Anul II.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1900.

Nr. 1.

Afacerile de lombard.

De C. Popp.

Sub *afaceri de lombard*, *împrumuturi-lombard* sau și scurt *lombard*, se înțeleg împrumuturile pe diferite obiecte de valoare, cu alte cuvinte *împrumuturile pe amanet* sau *gagiu*.

Cei d'ântâiu, cari s'au ocupat cu acest fel de operațiuni, au fost nisce zarafi sau schimbători de bani din Lombardia (Italia nordică), de unde și provine numele de *lombard*; iar cele mai vechi așezăminte, cari au dat împrumuturi pe amanet sau gagiu sunt *casele de amanet* (munții de pietate) înființate prin secolul XV de particulari, comune, ba chiar și de state, cu scop de a feri poporațiunea săracă de usurari. Casele de amanet, cari cu timpul s'au pus sub controla organelor publice, s'au susținut până în zilele noastre; din punct de vedere economic au puțină importanță, fiind creditul oferit de ele în cele mai multe casuri credit consumptiv, merit direct pentru consumațiune.

Afacerile de lombard s'au dezvoltat și au câștigat importanță din ce în ce mai mare, cu deosebire de când au început a fi cultivate din partea băncilor, alătura cu alte operațiuni de bancă, de natură distributivă, cum sunt: escomptul de cambii, împrumuturile ipotecare, conturile-curente, etc.

Împrumuturile lombard se împart, după natura amanetului în:

1. *Lombard pe metale nobile*: monete, aur și argint în bare și pe obiecte de aur și argint, la cari vine a se considera pe lângă valoarea metalului nobil, încă și valoarea artistică a amanetului.

2. *Lombard pe mărfuri* numit în praxă *împrumut pe produse sau pe mărfuri*, care se subîmparte în:

a) împrumut pe mărfuri în natură (cereale, produse brute și derivatele lor);

b) împrumut pe certificate despre mărfuri depuse în magazii și în docuri (împrumut pe warrant);

c) împrumut pe certificate despre mărfuri aflătoare sub transport (pe conosamente, scrisori de încărcare).

La acordarea împrumuturilor pe mărfuri trebuie să se aibă în vedere de o parte *siguranța* capitalelor plasate în acest ram de operațiune, și de altă parte ca în cas de lipsă mărfurile amanetate să se poată ușor *realiza* sau *vinde*; din motivele aceste sunt eschise dela lombardare: mărfurile supuse stricăciunei ori devalvațiunei (deprecierei), acele cari în comerțul local numai cu greu se pot vinde, mărfurile a căror conservare este anevoioasă și costisitoare, și în fine unele mărfuri, al căror preț este prea mult supus fluctuațiunii.

Împrumuturile, de sine înțeles, nici când nu se acoardă pe întreaga valoare a mărfurilor oferite ca amanet, ci, după prețul și natura acelora, de regulă cam pe $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ a valorii lor.

Dacă sub durata împrumutului valoarea amanetului ar scăde sub valoarea ce a servit de basă la lombardare, atunci debitorul este ținut sau a replăti în numărar o sumă corepunătoare sau a întregi amanetul cu mărfuri de același fel, eventual și cu altfel de mărfuri.

Pentru a pute constringe pe debitori la astfel de replătiri, respective întregiri, și preste tot la îndeplinirea angajamentelor luate cu ocasiunea lombardării, băncile de regulă își rezervă dreptul de a vinde valorile amanetate, din mâna liberă, fără intervențiunea judecătoreiei ori a debitorului, restituind acestuia, de sine înțeles, diferența dintre suma împrumutului, plus accesoriile, și între prețul realizat din vânzare.

Împrumuturile pe produse se acoardă de regulă pe termine scurte, cari arare-ori trec preste 3 luni; aceasta cu scop

ca pretensiunile de lombard să fie cât se poate de mobile; excepțional însă se pot admite și prolongiri.

Deși terenul cel mai favorabil pentru dezvoltarea împrumuturilor pe produse sunt centrele mari comerciale și industriale și porturile, cu un sistem de magazine publice bine dezvoltat și întru toate acomodat trebuințelor, cu toate acestea, în cadre mai modeste, credem că ar pute fi cultivat acest ram de operațiune rentabil și de băncile noastre. Sacrificiile ce le-ar reclama construirea, eventual închirierea magazielor trebuincioase spre acest scop, s'ar rebonifica în abundență prin folosul moral și material, ce l'ar avé deopotrivă atât băncile noastre cât și clientela lor. În special s'ar pute ocupa cu bun succes cu lombardarea de cereale și alte produse agricole băncile, cari sunt în contact mai direct cu poporul agricol, înțeleg băncile mai mici. Țăranul nostru, având necesitate de bani, pentru acoperirea număröaselor sale lipsuri, este constrins a-și vinde cerealele ori lâna, etc. de cele mai multe-ori pe lângă prețuri bagatele, acelora, cari știu exploata nesciința și necasurile lui, și cari, poate deja după scurt timp, vënd aceleași produse cu prețuri îndoit ori întreit mai mari.

Dacă acum țăranul în loc de a vinde produsele ce-i prisosesc, într'un timp când acelea nu au căutare, și prin urmare nici preț, le-ar pute lombarda la banca din apropiere și apoi le-ar valorisa când prețurile sunt mai favorabile, — beneficiul, care altcum ar fi intrat în punga speculantului, ar reveni deadreptul producătorului, și în parte și băncii. Banca ar încassa pentru împrumutul anticipat, afară de interesele stipulate, cari sunt de regulă cu 1—2% *mai mari* decât interesele la escompt, încă și magazinagiu, iar agricultorul nu numai nu și-ar lăpăda produsele cu prețuri de nimica, ci din contră ar realiza și un frumos câștig material.

O activitate dezvoltată de institutele noastre de bani în direcțiunea schițată ar fi în adevăr dintre cele mai salutare, și ar contribui de sigur foarte mult la ridicarea bunăstării economice a poporului nostru.

3. A treia categorie de afaceri de lombard sunt *lombardele pe efecte*, numite în praxă și *avansuri* sau *împrumuturi pe efecte publice*, cari încă se subîmpart în :

lombard pe valori cu termine scurte, cum sunt: cambiile, asigurațiunile, cupoanele și bonurile de tesaur, și în

lombard pe efecte cotate la bursă, cum sunt: obligațiunile de stat și ale provinciilor, obligațiunile comunale și prioritățile, scrisurile fonciare, losurile, acțiunile, etc.

La lombardul pe efecte trebuie să se statorească înainte de toate categoriile de efecte admise la lombardare, și măsura în care acelea se pot lombarda.

Banca austro-ungară de ex. împarte efectele lombardabile la dânsa în 4 clase, dintre cari lombardează: cele de cl. I: asigurațiunile hipotecare proprii și bonurile de tesaur reg.-ung. cu 90% a valorii *nominale*; cele de cl. II: scrisuri fonciare proprii cu 85% a valorii *după curs*; cele de cl. III: diferite rente comune, austriace și ungare, obligațiuni ale căilor ferate de stat, bonuri rurale, și alte datorii publice, scrisuri fonciare, priorități, acțiuni ale întreprinderilor de transport cu 75% a valorii *după curs*; în fine cele de cl. IV: acțiuni dela diverse mori de abur cu 60% a valorii *după curs*.

La băncile mai mici maximul împrumutului variază între 75%—85% a valorii *după curs*, excepționând scrisurile fonciare proprii, cari se lombardează de regulă cu un % mai mare, și losurile, la cari împrumutul nici când nu poate trece peste valoarea câștigului celui mai mic sau chiar și numai peste 95% ale acestui câștig.

Dela lombardare sunt a se eschide: efectele a căror valoare după curs nu este peste 50% a valorii lor nominale, ori cari se află în condițiuni încât după usașele burselor nu pot fi furnisate. Mai departe acțiunile proprii ale societăților pe acțiuni și efectele, cari nu sunt cotate la bursă. Acestea din urmă, dacă sunt de bonitate cunoscută se primesc adeseori ca supragaranție la escomptul de cambii.

Împrumuturile pe efecte se acoardă obicinuît în sume rotunde și în o anumită sumă minimală; la Banca austro-ungară d. ex., care în privința împrumuturilor pe efecte dă directiva, în sume divisibile prin 10 și în sumă minimală de Cor. 100.

Despre titlurile depuse ca amanet, cari trebuie să fie pro-vădute cu toți cuponii curenți (neexpirați), banca liberează

deponentului un *Înscris de amanet* (Pfandschein, Zálogjegy), care trebuie prezentat acesteia cu ocaziunea fiecărei prolongiri, re-plătiri ori urcări a împrumutului, la fiecare augmentare ori reducere a amanetului, precum și la fiecare extradare de cupoane scadente.

În schimbul înscrisului de amanet amintit, debitorul predă băncii, la ridicarea împrumutului pe efecte, o *Obligațiune* (Contra-Înscris de amanet, Schuldschein, Kötelezvény) subscrisă de el, pe lângă arătarea ocupațiunii și domiciliului său. Textul acestei obligațiuni este aproape identic cu textul Înscrisului de amanet.

Producătorul înscrisului de amanet se consideră în general ca proprietar al aceluia, îndreptățit a face ori-ce schimbări la amanet și a-l rescumpăra.

Împrumuturile pe efecte se votează la cele mai multe bănci pe termen de cel puțin 15 zile și cel mult 6 luni, fiind admise mai multe prolongiri. Interesele se plătesc la unele institute *anticipativ*, la altele *decursiv* la scadență resp. la re-plătirea ori prolongirea împrumutului, dar la tot cazul cel puțin pe 15 zile, chiar și când suma s'ar replăti mai curând.

Etalonul de interese este obicinuit cu 1% mai urcat decât la escompt; la lombardarea de emisiuni proprii, d. ex. scrisuri fonciare proprii însă, interesele se calculează, după usul adoptat de Banca austro-ungară, de regulă cu un procent mai moderat d. ex. cu $\frac{1}{2}\%$ preste etalonul dela escompt.

Dacă sub durata împrumutului cursul efectelor amanetate ar scăde cu un procent anumit, d. ex. cu 5%, 6% sau și cu 10% sub cursul ce a servit de basă la acordarea împrumutului, atunci debitorul este obligat, la unele bănci chiar și fără convocare prealabilă, sau a augmenta depositul său la valoarea lui din ziua contragerii împrumutului, sau a replăti din împrumut o parte corespunzătoare.

Pentru cas când debitorul, nu ar face aceasta, ori dacă la scadență nu ar replăti ori prolongi împrumutul său, banca de regulă își rezervă de dreptul de a vinde valorile amanetate fără intervențiune judecătorească, și a-și acoperi în modul acesta pretensiunea, plus eventuale interese și competențe restante. Deasemenea își calculează unele bănci și o provisiune de

vândare, care variază dela $\frac{1}{8}\%$ — $\frac{1}{3}\%$. Eventualul plus ce ar resulta din realizarea amanetului se ține la dispozițiunea debitorului, fără interese, ori se poate considera ca deposit spre fructificare cu un procent mai moderat. Pentru suma neacoperită prin vândare, debitorul garantează cu ceialaltă avere a sa, ori unde s'ar afla aceea.

Cam acestea sunt condițiunile principale sub cari băncile acoardă împrumuturile pe efecte, cari din punct de vedere economic sunt de cea mai mare importanță, atât pentru particulari, cât și pentru comercianți și bănci; căci precum agricultorul — dacă îi este dată posibilitatea — mai bine își va amaneta produsele în așteptarea unui preț mai favorabil, decât să le vândă prea efitin, — tot astfel și particularul și comerciantul, care are efecte, mai curând va recurge, în cas de necesitate, la un împrumut, decât să-și realizeze efectele cu perdere. De asemenea sunt împrumuturile pe efecte, pentru băncile, cari și-au plasat o parte a capitalului disponibil în hârtii de valoare lombardabile, calea cea mai scurtă pentru a ajunge imediat în posesiunea capitalelor, ce eventual le trebuiesc pentru replătiri de depozite anunțate sau pentru alte casuri neprevădute.

Deși însemnătatea împrumuturilor pe efecte este în general recunoscută, cu toate acestea la băncile noastre acest ram de operațiune este numai puțin cultivat. Dintre cele 70 de institute românesci dela finea anului 1898 dabia sunt vre-o 10, cari acoardă avansuri pe efecte, totalul căroră cu finea periodului amintit dabia dă suma de Cor. 345,951.84. (din suma aceasta „Albina“ cu Cor. 157.580.06). Causa este a se căuta probabil și în lipsa de hârtii de valoare nu numai în sinul poporului nostru țeran, ci chiar și la inteligența noastră, care înclină mai mult spre acțiuni dela bănci, ce este drept mai rentabile, dar pentru aceea în cas de lipsă adese-ori cu atât mai greu realizabile.

Cu partea tehnică a avansurilor pe efecte ne vom ocupa cu altă ocaziune.

Examinarea bilanțului la societăți pe acțiuni.

La societăți pe acțiuni, adunarea acționarilor alege din sinul acestora pentru durata unui period de anumiți ani un comitet de revisiune (comitet de cenzură, de supraveghiere) cu *obligamentul* de a examina bilanțul, și cu *îndreptățirea* de a controla registrele și documentele societății, precum și de a cere dela consiliul de administrare (direcțiune) toate lămuririle trebuincioase. Comitetului de supraveghiere i-se presentă spre acest scop în fie-care an din partea consiliului administrativ bilanțul averii (bilanț) și bilanțul venitelor (contul profit și perderi), adică socoteala sumară.

Acest bilanț constituie substratul pentru cenzurarea cărților sau registrelor.

Comitetul de revisiune va trebui să esercite următoarele funcțiuni:

1. Sumarea tuturor conturilor maestrului (registrului principal, cartea mare), respective examinarea sumelor înscrise în acela.

2. Confrontarea rezultatelor încheierii conturilor (încheiate din Maestru) cu contul bilanț primit dela consiliul de administrare, precum și cu contul profit și perderi.

3. Examinarea meritoriă a prețuirii sau taxării valorilor active și pasive, înscrise în contul bilanț de cons. de administrare (ev. cererea unui inventar special sau estrase separate).

4. Revisuirea contărilor dîlnice în Prima-Nota și Jurnalul de cassă, spre a observa acele poziții, cari prin mărimea sumei sau în alt mod sunt bătătoare la ochi.

Estragerea acelor poziții, care prin textul contării pretind o examinare mai minuțioasă, și confrontarea lor cu documentele respective.

5. Scontrarea neașteptată a unei cantități active supuse schimbărilor mai dese (Cassa, cambii, etc.) după starea din ziua scontrării.

Aceste funcțiuni, împărțite între membrii com. de supraveghiere, pot fi sfîrșite în timp relativ scurt și ofer o garanție suficientă, dacă *revisorii sunt independenți, imparțiali, posed cunoștință perfectă de contabilitate, au rutină, și cunoștința ramului de administrare.*

Ori-ce societate pe acțiuni trebuie să poarte contabilitate dublă, pentru ca să poată constata, cari rami de afacere au produs profite, și unde a rezultat perdere. Prin examinarea conturilor maestrului (între cari și contul bilanț, precum și conturile capitalelor fundamentale, de rezervă, etc.), cari dacă sunt corecte, trebuie să consune atât în debit cât și în credit, se dă garanția, că toate conturile atât în pozițiile lor singuratice, cât și în salduri sunt exacte în cifre. Și deoare-ce prin contabilitatea dublă ori-ce minus de avere în un cont condiționează un plus în alt cont, maestrul ne dă o suficientă controlă asupra valorilor contate.

Scontrarea propusă sub 5 se poate face și în decursul anului, ori-și-când. Îndreptățirea revisorilor la aceasta e stabilită atât statutar cât și din punct de vedere al legii.

La cercetarea cantităților com. de supraveghiere e *indreptățit*, însă nu obligat, căci el are să examineze numai *cărțile* (registrele), precum și gestiunea consiliului de administrare.

Scontrările peste tot, precum și controla funcționarilor subalterni, este nu numai o datorință a consiliului administrativ, ci zace așa dicând în propriul interes al aceluia. Căci admis, că revisorii găesc la scontrarea casei de bani sau de efecte, etc. un manco, sau dau peste vre-o defraudățiune, consiliul de administrație e responsabil pentru aceasta, dacă se constată, că a întrelăsat controla necesară.

Dacă din partea cons. de supraveghiere s'a observat, că cons. administrativ peste tot nu a făcut scontrările de lipsă, această omisiune se poate remarca în raport, putându-se propune denegarea absolutului.

Cu toată controla se pot întâmpla malversațiuni (dacă scontrarea se face consciențios și revisorul posedă calitățile amintite mai nainte, malversațiunile nu pot să fie de mare importanță), care nu se descoper *imediat*. Căci dacă se delapidază ce s'a contat, lipsa se va găsi numai la scontrare; dacă defraudarea constă în omiterea intenționată a contării, atunci de regulă malversațiunea va aparé abia la încheierea registrelor. A scontra sau a încheia cărțile zilnic, nu e practicabil. Chiar și cea mai perfectă metodă de contabilitate nu poate împedece aceasta. Comptabilitatea poate oferí numai o controlă aritmetică despre aceea, că pozițiile din Prima-Nota și Cassa s'au transportat și contat fără erori.

Examinarea meritoriă a pozițiilor din Prima-Nota și Cassa, precum și constatarea contărilor omise prin combinațiune, sunt o funcțiune intelectuală, care nu se poate pretinde dela registru. Revisuirea zilnică a cărților fundamentale (Prima-Nota și Cassa) e de recomandat pentru întreprindători; ea însă numai atunci va aduce un folos, când aceia lucrează în afacere, și prin urmare au cunoștință proprie de întâmplările de pesteși ale afacerii.

În general se poate afirma, că aproape nici o societate pe acțiuni nu s'a ruinat încă prin delapidările funcționarilor ei subalterni, din contră — abstrăgând de nenorociri incidentale — nedibăcie și malversațiune din partea cons. de administrare a fost adese-ori cauza bancrutei la multe societăți mari.

Astfel de lipse de precauțiune sau greșeli fatale s'au comis indeosebi prin aceea, că în bilanțele respective s'au pus poziții active valorisate cu un preț enorm în presupunerea sigură, că adunarea generală va aproba cu toate acestea purcederea cons. administrativ și îi va da absolutul.

Această presupunere pe basa experiențelor nu este prea riscată; căci acțiunile unui mare număr de societăți anonime sunt, sau în mâinile capitaliștilor, cari speră la o dividendă bună, sau în mâinile speculanților. Capitalistul care domiciliază în afară de sediul societății, nu vine la adunarea generală din cauza speselor și perderii de timp. Capitalistul din loc, sau că nu posedă numărul necesar de acțiuni pentru exerciarea dreptului de votare, sau e prea indolent ași depune acțiunile, și pe urmă a le ridica iarăși. Speculanții își au acțiunile lombardate la banca respectivă sau la alte bănci, care nu le depun, și prin urmare nu sunt de temut — sau la membrii ai

consiliului de administrație ori la prietenii lor, cari depun acțiunile lombardate la ei, de multe ori fără scirea posesorului, dispunând astfel de un mare număr de voturi; și de oare-ce statutele nu permit ca un acționar să intrunească prea multe voturi, se angajează alte persoane (Strohmänner), pe a căror nume se depun acțiunile. Aceste persoane sînt parte mecanisme de votare, parte vorbitori dibaci, cari își împart rolurile astfel, că unii la aparență atacă administrația, ceilalți apoi iarăși o iau în apărare, și de oare-ce consiliul de administrație fixează ordinea zilei, adunării generale obosite i-se presintă punctul principal la urmă. Adevărații acționari prezenți, în minoritate zăpăciți prin vorbirile splendide, abia mai cutează să ia cuvîntul. Iar dacă totuși vre-unul face aceasta, răspunsul e deja preparat, deoare-ce consiliul de administrare este în stare a ghici din numele depozenților de acțiuni interpelațiunile. E un fapt notoric, că acționarul credul și indolent apare la adunarea generală abia atunci, când acțiunile sînt devalvate, și nu mai este altă scăpare decât concursul sau liquidarea. Dacă liquidatorii sînt neconsciențioși, nici liquidarea nu va produce mai mult decât concursul. Căci liquidatorul are să prefacă totul în bani la un termen, care lui îi convine, și ce rămîne după detragerea plăților făcute creditorilor, se imparte la acționari. Dacă acum activele constau mai ales din efecte, liquidatorul reduce cursul lor prin vîndări în bianco, cumpără pe urmă acele efecte cu cursurile scădute dela masa de liquidare, speculând astfel pe contul acționarului deja în deajuns pîrlit.

Deși comediile adunărilor generale descrise aci s'au întîmplat în realitate și se pot întîmpla, există totuși — mai ales la noi — destule societăți pe acțiuni, cari nu admit asemenea proceduri, și de aceea părerea lui Perrot: de a oprî peste tot societățile pe acțiuni ca periculoase, este extremă, căci nu merge a delătura o instituțiune, care trece de riscată, însă care e necesară și folositoare pentru întreprinderi, — pe motivul că ofere ocaziune fecundă la malversațiuni. Statul trebuie să ia măsuri legale paliative, cari însă să nu paralizeze capacitatea de acțiune a administrației, dar care nici să nu poată fi ușor încungiurate. Acestea măsuri consistă numai în o controlă eficace. Eficace poate fi însă controla numai când acționarii controlului vor fi: *independenți, imparțiali și vor posedea cunoștințe de comptabilitate, rutină și cunoștința ramului de administrare.*

După prof. I. Scherber de Ermil Borcia.

Negociarea cu efecte.

Efectele ca plasare pe capitale.)*

Este greu a se fixa, că anume ce efecte să cumpere cineva pentru a-și plasa capitalul cu o dobîndă mai bună și totodată să aibă și șansele unei speculațiuni favorabile. Dacă abstragem dela condițiunea ultimă și luăm în considerațiune numai punctul prim, adecă o rentabilitate cât de

*) Estras din J. Kautsch „Bank und Börsenwesen“ și Adolf Wachtel „Bank- und Börsenverkehr“.

mare, atunci la ori ce cas trebuie să ținem cont de împrejurarea, dacă efectele combinate ofer și o garanție suficientă, fiindcă aceste două cerințe stau în cel mai strict raport. A cumpăra ieftin și bun este un vechiu principiu negustoresc, dar de regulă lucrurile bune sunt și mai scumpe (au un preț mai urcat) decât cele mai mediocre. Tot astfel se întâmplă și la cumpărarea de efecte : Capitalistul, care și procură efecte ca plasament, trebuie să-și dea seama, dacă se mulțamește cu o rentă mai modestă, dar garanție mare, sau dacă preferă un beneficiu mai mare, pe lângă o siguranță mai mică.

Dacă cumpărăm spre exemplu Rente, atunci de sigur vom plăti relativ mai scump pe cele franceze, germane, austriace, etc., decât pe cele turcesci, sêrbesci, grecesci, etc., fiind-că statele de mai nainte au finanțe mai bine ordonate, decât cele din urmă. Același lucru se întâmplă și cu acțiunile, cu deosebire cu cele de cale ferată, cari în urma sortărilor și pentru garantarea dobândii din partea statului, notează de regulă un curs relativ cu mult mai urcat, decât alte acțiuni. Prin urmare capitalistul înainte de toate trebuie să cunoască bine natura efectelor, pentru-ca să poată începe o speculațiune rațională și sănătoasă.

Nevoind însă să facă speculă, ci numai să-și plaseze capitalul pe lângă un beneficiu cât de mare, ținând totdeauna cont și de bonitate, va trebui să-și procure cu deosebire astfel de efecte, cari intrunesc amândouă calitățile. Siguranța și beneficiul mare, sunt însă două calități, cari cu greu se află unite. Tema capitalistului deci va fi să năsuiască a le întruni după posibilitate, ținând cont de fie-care în parte.

La plasarea capitalelor în acțiuni, trebuie să se țină cont, dacă întreprinderea este întemeiată pe bază sănătoasă și dacă conducerea este reală și capabilă. Este de observat însă, că societățile vechi merită mai mare încredere, decât cele de curând fondate. Un moment de cardinală importanță la aprecierea solidității unei societăți este fără îndoială *mărimea fondului de rezervă*, precum și măsura în care s'au făcut în trecut amortisările averii imobile. Pentru aprecierea rentabilității vom lua de bază dividendele plătite până aci ; va trebui însă să ținem cont și de condițiunile între cari s'au plătit, precum și de conjuncturile ramului de afaceri a respectivei societăți.

Chestiunea rentabilității acțiunilor este un punct important. Capitalistul care vrea să cumpere o acțiune se va întreba : Ce a produs o acțiune în anii expirați în comparațiune cu cursul de atunci, și ce produce față de cursul notat astăzi, — și admitând media dividendului din ultimii ani, cum se va fructifica capitalul astfel investit astăzi ? Capitalistul va pretinde un beneficiu mai mare după o acțiune industrială, decât după o acțiune de bancă ; iar după aceasta un venit mai mare, decât după o acțiune de cale ferată, al cărei beneficiu este mai stabil, decât al unei acțiuni de bancă sau industriale.

La acțiunile industriale și comerciale joacă un rol mare conjuncturile, cari trebuiesc cu atențiune urmărite din partea proprietarului de acțiuni. Avântul rapid al industriei de fer și cărbuni pe la jumătatea anului 1889 își ajunsese culmea, iar pe la începutul anului 1890 deja cursul acestor

acțiuni a început cu aceeași rapiditate să se reducă. Acelaș cas se petrece astăzi în Germania. Cursul acestor efecte s'a urcat preste măsură și probabil, că tocmai așa se va întâmpla și cu deprecierea lor. Atunci ca și acuma, conjuncturile erau prea sus capitalisate, ce se manifestă prin cursuri exagerate; cu alte cuvinte succesul problematic al conjuncturilor era egal apreciat cu beneficiul mediu, și aceasta a fost greșala cea mare, care a trebuit să se răsbune. Capitalistul va trebui deci să evalueze prețul acțiunii numai după beneficiul mediu și numai acesta să-i servească de busolă, fiindcă atunci, prin procurarea acțiunilor industriale, nu va îndura nici când daune însemnate. Cu un cuvânt, să nu cumpere acțiuni industriale atunci, când în urma unor conjuncturi mult promițătoare în cadrul întreprinderii, cursurile se urcă cu exagerare.

Statul ar trebui să ia dispozițiuni, ca fondul de rezervă al societăților pe acțiuni, și cu deosebire al băncilor și al întreprinderilor industriale, să nu figureze numai în cifre, ci să fie separat elocată în efecte de stat sau în alte efecte bune, recunoscute de stat ca atari; fiindcă numai în cazul acesta ar corespunde menirii. În lipsa acestei dispozițiuni ușor se poate întâmpla, că în cazul disolvării societății, fie cea voluntară sau silită, să dispară fondul din mâna acționarilor, contopindu-se în capitalul operativ al societății. În cazul unei calamități împreunate cu pierderi se amortisează, ce-i drept, pierderile din fondul de rezervă, dar pentru aceea mijloacele operative scădând, vor trebui întregite sau printr'un nou vîrsămînt din partea acționarilor, sau prin emisiune nouă de acțiuni, prin urmare prin urcarea capitalului redus în urma pierderii.

Cu deosebire față de societățile nou etablate se recere cea mai mare precauțiune. Nu doară din motivul că întreprinderile nou fondate sau că efectele nou emise ar fi absolut rele, sau că n'ar merita încredere, ci fiind-că proprietatea unei întreprinderi noue nu se poate prevedé, iar controlul minuțios al fondatorilor este greu. Aceste temeri se mențin și față de atari valori importate din străinătate. Acestor fel de operațiuni le premerg de regulă reclame umflate, prin cari se produce o dublă elevațiune a cursului, atât la bursa unde s'au introdus acești titlii, cât și la bursa indigenă, pe motivul că aceste efecte și-au deschis un nou debușeu, — o nouă piață.

Adeseori colaborează la urcarea cursului și un *Consortiu de hausse* în favorul efectelor nou introduse. În cazul acesta cursul se urcă cu animație, până când consorțiul și-a terminat rolul, ajungînd efectele în mâinile celor neinițiați în situațiunea creată, cari scapă momentul potrivit pentru realizarea lor.

Un alt mijloc pentru a opera cursuri bune în favorul unui titlu și cu deosebire la fundări, este deținerea pieselor (*Einsperren der Stücke*). Prin combinațiuni măiestrite, între cari joacă un mare rol cumpărările și vîndările ilusorii (fictive) cu cursuri mari, se produce o lipsă artificială de titluri, până când celelalte stau încuiate în cassă. Urmarea acestei manopere este, că fiind titluri puține, cursul celor efective se urcă colosal.

O achizițiune a timpului mai nou este *vincularea* (Sperren) pieselor și anume: subscribentul de acțiuni la vr'o întreprindere nouă fundată, sau la o societate în ființă, cu ocaziunea unei emisiuni noi de acțiuni, — se obligă (în schimbul favorului de a obține un număr mai mare din acestea) de a păstra titlurile până la un timp fixat la sine, sau în casa institutului emitent, pentru ca să nu apară în tirgul de efecte. Piese astfel vinculate sunt captivate, iar cu restul se poate regula cursul mai ușor.

La subscripțiuni, cu deosebire la fundări noi, trebuie să fim de tot precauți, fiind-că băncile și stabilimentele industriale, după usul de acum, nu mai emit titluri al pari, ci de regulă cu un *agio* mare; iar ca mijloc de atracțiune, cu câte-va zile înainte de încheierea subscrierilor, se urcă *agiul* și mai tare, așa că subscribentul contează deja la un mare profit. Câteva zile însă după încheierea subscrierilor, încep de regulă titlurile să se deprecieze și atunci se pot cumpăra mai ieftin.

Foarte precaut trebuie să fie proprietarul de efecte și atunci când se răspândesc sciri îngrijitoare despre oare-cari titluri, cari până aci treceau de ferme; fiind-că adeseori se formează câte un *consorțiu de baisse* numai pentru câte un singur soi de efecte, care diminuează cursul pe scurtă durată. Prin urmare dacă capitalistul este convins de bonitatea acelor efecte, să nu se lase a fi sedus la realizarea lor, în urma *astorfel* de faime; fiind-că prin realizări prea mari s'ar mări panica, iar cursurile s'ar reduce și mai tare. Între atari împregiurări numai aceia pot suferi daune, cari sunt nevoiți a realiza efectele pentru ași procura bani. Atât speculanții la *hausse* cât și cei la *baisse* se folosesc de credulitatea publicului pentru ca să tragă ei folosul.

Dacă în cazul unei speculațiuni de reducere măiestrită a cursului, nu s'ar lăsa proprietarii efectelor să fie seduși, ar lipsi marfa, — ofertul n'ar fi mare, prin urmare nici cursul n'ar fi supus la mari reduceri. Așa însă fie-care se grăbește a-și vinde acțiunile cu pierderi mai mici, și prin aceea se mărește numărul oferenților și mulțimea ofertului. În astfel de zile critice nu arare ori se întâmplă, că unele soiuri de efecte nici nu se pot realiza, cu alte cuvinte — n'au nici un curs.

Nu-i consult ca cineva să-și plaseze tot capitalul într'un singur soi de efecte. Pot fi titlurile aciea cât de rentabili, dar întâmplarea poate aduce cu sine, ca respectiva întreprindere să aibă daune mari, iar acela, care și-a plasat toată averea numai în astfel de efecte poate să se ruineze total.

Nimeni nu-și va plasa toată averea în losuri fără dobândă, fiindcă șansele unui câștig sunt atât de neînsemnate, încât și cu un număr mai mic de losuri poate fi tot așa de favorizat de noroc, ca și cu mai multe. Dacă vrea însă cineva să-și încerce norocul, să-și procure mai puține, sau să-și plaseze o parte din avere în losuri producătoare de interese, fiindcă pe lângă șansele unui premiu mai mare, mai au și o dobândă fixă.

Capitalistul precaut nu se va lăsa nici când să fie sedus de dispozițiunea momentană a bursei, fiindcă bursa este ca un paiu mânat de vânt, când într'o direcțiune, când în alta. Altfel stă însă lucrul când și-a procurat

cineva efecte cu scopul de a face speculă. În cazul acesta momentul decide totul. A cumpăra și a realiza la timpul potrivit este principiul fundamental. Speculantului nu-i este permis să piardă momentul potrivit pentru procurări și realizări, căci altfel o va plăti scump. Prin urmare el trebuie să studieze dispozițiunea bursei față de efectele sale, și adecă dacă este dătătoare de ton o speculațiune rațională sau măiestrită.

Dacă într'un soi de efecte recunoscute de ferme, se desvoltă o speculațiune rațională, o evoluțiune á la hausse, — speculantul n'are să se teamă, fiindcă bazele, cari dau directiva speculațiunii, sunt într'adevăr solide, — nu sunt artificiale. Altfel stă însă lucrul când se ivesc fluctuațiuni de curs artificiale. Am indicat momentele principale, cari produc hausse-ul unor efecte, precum și mijloacele de cari se servesc bursierii, și scopul intenționat. Se cere deci cea mai mare atențiune în speculațiunea cu efecte pentru a nu căde în cursă. Sumedenie de stabilimente se întemeiază astăzi și totdeauna se afla capitaliști, cari — voind a câștiga mult și fără trudă — adese ori sunt trași pe sfoară. De regulă după o atare vânătoare selvatică, trebuie să urmeze reacțiunea. Să se ferească deci fie-care de a fi cel de pe urmă, care de regulă trage scurta.

La *cumpărarea de efecte* se cere mare precauțiune pentru a nu da de pagubă. Este consult deci a nu cumpăra efecte dela străini sau persoane necunoscute, ci dela bănci sau firme bine acreditate. Dela vîndător să se ceară un borderou (notă) provădută cu firma sau subscrierea vîndătorului, care să conțină și numerii, litera și seria efectelor cumpărate, pentru a fi scutit de ori-ce eventualități. Cu deosebire la cumpărarea de losuri sau obligațiuni cu premii borderoul este neapărat de lipsă; pentru-că efectele supuse la sortare, au putut fi deja trase înainte de a le fi cumpărat și astfel cumpărătorul ar pute fi expus la daune insemnate. Este sciut, că losurile cu cât tragerea este mai apropiată, au un curs mai urcat, fiind-că șansele unui premiu mai insemnat sunt tot mai mari. Un asemenea los se urcă la un curs de trei și de patru ori mai mare decât minimalul premiului fixat, și la cas că se trage cu acest câștig, de bună seamă că va avé o valoare cu mult mai mică.

Nu arare-ori se întemplă, că se vînd atari losuri după-ce deja au fost trase, iar cumpărătorul nefiind destul de atent se poate păgubi, în cazul că nu poate dovedi dela cine a cumpărat efectele. Este deci inomis de lipsă, de a căuta efectele sortabile în tabelele de sortări și în specificarea restanțelor, cari apar în foile speciale, cum sunt „Anker“, „Merkur“, etc., redactate în Viena, și „Revista economică“ din Sibiiu. De asemenea trebuie să se țină cont de diferitele anunțuri ale societăților, tabelele de amortisare, declarațiunile de anulare, edarea coalelor noue de cupoane și taloane; la acțiuni termenul de vîrsare, replătiri, etc. Cine posedă mai multe soiuri de efecte, face mai bine, dacă le depune la o bancă, care, în schimbul unei neinsemnate provisiuni, îi poartă toată evidența; sau singur își poate prenumera o foaie specială dintre cele citate.

Perdându-se cuiva un titlu de credit, prin ardere, rupere, sau pe vre-o altă cale, este de ajuns în unele țări, ca spre exemplu în Austria, Germania, etc., dacă se face arătare la oficiul respectiv și se înaintează o cerere de amortisare. În astfel de țări unde legislatura cuprinde anumite dispozițiuni referitoare la efectele pierdute, proprietarul păgubaș poate spera, că i se va restitui cea mai mare parte a daunei. Risicul, este însă mai mare față de rentele nord-americane, bavareze, daneze și svedeze, fiind-că nimicindu-se o atare obligațiune prin foc, furt, etc. nu se prea poate conta la vre-o rebonificare, decât pe lângă garanție sau numai după expirarea termenului de prescriere. În Turcia, Italia și Rusia nu există lege prin care s'ar pute amortisa titlul de rentă perduți sau nimiciți prin foc.

Cupoanele și taloanele e bine să se păstreze separat, adecă nu la un loc cu titlul, fiind-că una fără cealaltă n'are valoare. La cumpărarea efectelor cu cupoane trebuie să se convingă cumpărătorul, dacă coala de cupoane este completă și nevătămată și dacă numerii cupoanelor și taloanelor, consună cu numerii titlilor.

Principala grijă a capitalistului este încassarea regulată a cupoanelor și controlarea sortărilor, fiind-că cupoanele după expirarea unui termen fixat se prescriu.

În Austria se prescriu cupoanele rentelor în 6 ani, capitalele efectelor sortate după 30 ani. La titlul de credit de ai societăților private termenul de prescriere este fixat de regulă în statutele acelor stabilimente și în cele mai multe cazuri se compută pentru cupoane trei ani dela scadență, iar pentru capitale 30 ani.

În Ungaria termenul de prescriere pentru capitale este 20 de ani, iar pentru cupoane 6 ani.

În Prusia se prescriu cupoanele rentelor, precum și aproape toate celelalte efecte în 4 ani, efectele sortate după 30 ani, iar celelalte efecte după 10—15 ani.

În Rusia termenul cel mai usitat de prescriere este de 10 ani atât pentru efecte cât și pentru cupoane.

În Italia prescrierea cupoanelor se face după 5 ani, iar a obligațiilor expirate după 30 ani.

În Suedia termenul legal de prescriere pentru cupoane și obligațiuni expirate este de 10 ani.

În Norvegia nu este fixat nici un termen anumit de prescriere, dar pentru obligațiuni este de regulă de 20 ani.

În Statele Unite din America nordică pentru rente nu există termen de prescriere. Cupoanele obligațiilor urbane și de cale ferată însă se prescriu în 20 ani, dacă nu este fixat alt termen în textul obligațiunii.

Teoria asigurărilor asupra vieții.

— *Considerațiuni generale* —

(De Ioan I. Lăpădatu).

Asigurările asupra vieții, cari, până în timpul mai nou, abia ne erau cunoscute numai după nume, încep a străbate din ce în ce mai mult în sinul poporului nostru.

Dar ca toate lucrurile nouă, așa și aceste feluri de asigurări, în mare parte, sunt privite de noi cu oare-care rezervă și temere. Abstrăgând dela poporul rustic, care în simplitatea lui nu și-le poate mai de fel închipui și prin urmare nici nu le înțelege, — o bună parte din inteligența noastră ia față cu aceste asigurări o poziție rezervată, ba adese-ori le privesce cu multă neîncredere. E sigur, că la toate aceste contribuie în măsură mare faptul, că organizația societăților de asigurare, modul lor de operațiune și calculațiune, ne sunt prea puțin sau chiar de loc cunoscute. Din simplele informațiuni și prospecte, ce se distribuiesc prin unii și alții, omul adese-ori nu numai că nu-și poate face o idee clară despre toate aceste, dar în cele mai multe casuri, ne înțelegându-le pe deplin, ușor ajunge în confusiune și rătăcire.

Prin agenți ori prin diferite prospecte se fac cunoscute publicului mare primele, pe cari, cei ce ar voi să se asigure, ar trebui să le plătească societăților de asigurare, pentru-ca în schimb să obțină rente regulate în tot decursul vieții lor sau numai pentru un număr anumit de ani, ori, dacă nu rente, atunci oare-cari capitale după un număr anumit de ani sau la moartea asiguratului.

Adese-ori nu se spune, și nici nu se poate spune ușor, în ce mod și pe ce basă sunt calculate aceste prime. Sunt ele calculate în mod arbitrar, sau nu? Dacă nu, atunci în ce mod și pe ce basă?

Împrejurarea aceasta provoacă cele mai mari nedumeriri, cu atât mai vârtos, cu cât obiecțiunea generală, ce se face societăților de asigurare: că ele ca întreprinderi financiare, caută să realizeze unele câștiguri, — aduce cu sine presupunerea nebasată, că la calculațiunile acestor prime, societățile au în vedere în prima linie speculațiunile lor.

Apoi fie-care își face în mîntea sa calculul, că oare îndatoririle, la cari îl obligă societatea, vor fi recompensate cu beneficiile ce i-le oferă ea? Și numai în acel cas se decide a se asigura, când beneficiile aceste sunt mai mari, sau cel puțin egale, cu îndatoririle, la cari se îngajază.

La un asemenea rezultat însă în cele mai multe casuri numai foarte puținii ajung, căci cele mai multe combinațiuni de asigurări asupra vieții sunt cu mult mai complicate, de cât ca prin o simplă comparațiune a unui nepricepător în materie să se poată constata, că se oferă sau nu avantajii din respectivele contracte de asigurări.

Drept aceea am creșut, că nu voi face un lucru de prisos, dacă voi expune în mai multe capitole calculațiunile, cari se aplică la asigurările asupra vieții, căci aceste calculațiuni sunt mai puțin cunoscute la noi.

Și pentru-ca cât mai bine să putem înțelege fondul acestor calculațiuni, să examinăm mai amănunțit câte-va cazuri deosebite.

Să admitem, că o persoană de o etate oare-care voiesce să se asigure astfel, ca, plătind acum odată pentru totdeauna o primă fixă, ori dacă nu, prime anuale în tot decursul vieții sale, ca să primească ereții săi la moartea sa un capital de 10000 coroane. E întrebarea acum, cât de mare va trebui să fie prima fixă, respective prima anuală, ce va trebui să se plătească de asigurat? — Pentru-ca asiguratorul să poată stabili exact mărimea unei astfel de prime, ar trebui necondiționat să scie: câți ani va mai trăi persoana de asigurat, ca apoi — pe baza calculului de interese compuse, și eventual rente, — să stabilească astfel de prime, cari capitalisându-se cu interese compuse, să ajungă la moartea persoanei asigurate tocmai la suma de 10000 coroane.

Un al doilea voiesce să se asigure astfel, ca, plătind acum o primă fixă, să primească din acel an chiar o rentă anuală de 100 cor. în tot decursul vieții sale. E întrebarea, că cât de mare ar trebui să fie o astfel de primă fixă? Și în cazul acesta, asiguratorul ar trebui să scie precis câți ani va mai trăi persoana de asigurat, pentru-ca apoi, — tot pe baza calculului de interese compuse și rente, — să stabilească o astfel de primă fixă, care, capitalisându-se cu interese compuse, să ajungă, ca din ea să se plătească toate rentele și cu moartea persoanei asigurate prima fixă să fie epuizată.

Un al treilea voiesce să se asigure astfel, ca, plătind o primă fixă respective prime anuale, să primească după 20 de ani un capital de 5000 coroane, — dar cu condițiunea, că dacă s'ar întâmpla cumva să moară în decursul acestor 20 de ani, ereții lui totuși să primească această sumă întreagă. Pentru-ca asiguratorul să poată lua asupra sa un asemenea angajament, va trebui să scie, dacă persoana de asigurat trăește acești 20 de ani, sau moare în decursul lor și atunci când anume.

Și de vom urmări ori-ce cas de asigurare asupra vieții, va trebui să ne convingem, că pentru-ca calculațiunile să fie juste pentru ambele părți contrahende, ar fi absolută necesitate a se ști câți ani vor mai trăi persoanele cari vin să se asigure.

Acest lucru, dependent de arbitriul Provedinței, s'ar păre că constituie o pedică neînlăturabilă în calculațiunile asigurărilor asupra vieții.

Și cu toate-că e absolut imposibil a se ști, câți ani vor mai trăi persoanele de asigurat, totuși s'a căutat să se afle cel puțin vre-un mijloc, cu ajutorul căruia această pedică să fie oare-cum înlăturată, și calculațiunile asigurărilor să se poată face într'un astfel de mod, ca, dacă nu vor corespunde matematic, cel puțin să se apropie de adevăr, de realitate.

Astfel s'a observat mersul normal al mortalității dintre oameni, și pe baza constatărilor făcute s'au redactat așa numitele: „tabele de mortalitate“, din cari — cu ajutorul calculului probabilității — să poate constata probabilitatea ce o are o persoană oare-care de a trăi un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, și totdeauna și probabilitatea ce o are aceeași per-

soană de a muri în același interval de timp. Deci neputându-se sci exact, câți ani vor mai trăi persoanele de asigurat, se ia ca basă la calculațiunile asigurărilor asupra vieții probabilitatea de a trăi sau de a muri a respectivelor persoane.

Vedem așa dară, că basa calculațiunilor asigurărilor asupra vieții o formează calculul intereselor compuse și tabelele de mortalitate.

O întrebare își mai poate pune ori și cine. E oare recomandabil a se folosi tabelele de mortalitate ca basă la aceste calculațiuni de asigurări?

Să vedem.

Sub tabelele de mortalitate*) (table de mortalité, mortality table, Sterblichkeits-Tafel, halandósági tábla) se înțelege acel șir de numeri, cari, pe basa faptelor autentic întâmplate, ne arată, că dintr'un anumit număr de ex. 10,000 sau 100,000 de noui născuți, sau dacă nu noui născuți atunci de o etate oare-care, — de ex. de 10 sau 20 de ani, — câți mai ajung finea anului prim, al doilea al decelea al cincispredecelea și așa mai departe, până ce numărul se finesce cu moartea celui din urmă dintre ei.

Să luăm de ex. tabela de mortalitate a celor 20 societăți engleze, care e următoarea:

<i>x</i>	<i>l</i>	<i>x</i>	<i>l</i>	<i>x</i>	<i>l</i>	<i>x</i>	<i>l</i>	<i>x</i>	<i>l</i>
0	127283	20	96061	40	82277	60	58842	80	13987
1	112925	21	95513	41	81454	61	57087	81	11969
2	108963	22	94931	42	80608	62	55257	82	10096
3	106588	23	94322	43	79737	63	53351	83	8384
4	104942	24	93691	44	78842	64	51368	84	6844
5	103617	25	93044	45	77918	65	49309	85	5483
6	102556	26	92386	46	76964	66	47176	86	4303
7	101704	27	91722	47	75978	67	44972	87	3301
8	101021	28	91049	48	74957	68	42699	88	2471
9	100464	29	90371	49	73896	69	40365	89	1800
10	100000	30	89685	50	72795	70	37977	90	1273
11	99592	31	88994	51	71651	71	35543	91	871
12	99223	32	88294	52	70458	72	33075	92	575
13	98877	33	87585	53	69215	73	30585	93	366
14	98540	34	86866	54	67919	74	28089	94	222
15	98203	35	86137	55	66566	75	25602	95	129
16	97843	36	85395	56	65152	76	23143	96	71
17	97459	37	84639	57	63677	77	20731	97	37
18	97034	38	83869	58	62136	78	18388	98	19
19	96569	39	83083	59	60524	79	16133	99	9
								100	4
								101	1
								102	0

*) Veți mai amănunțit în studiul „Tabelele de mortalitate“ de M. Navrea, publicat în Nri 10 și 11 anul 1899 ai acestei Reviste.

Cu *l* am însemnat numărul persoanelor cari trăiesc la diferite epoce ; am însemnat-o cu această literă, pentru-că pretutindenea astfel se înseamnă. Litera *l* este litera inițială dela cuvântul englez *living*, care însemnează viețuitor.

Să examinăm puțin această tabelă.

Tot ceea-ce putem vedé direct din această tabelă e, că dintr'un număr de 127283 de indiviđi câți mai ajung finea anului prim, al doilea, al treilea până la al 101-lea, când moare cel din urmă dintre ei.

În general însă privind lucrul, tabelele de mortalitate ne arată într'un mod destul de fidel, mersul normal al mortalității dintre oameni. Ȋicem anume dintre oameni, căci fiind ele redactate asupra unui număr mare de indiviđi, cum e 127283, — număr destul de mare ca din el să se poată deduce reguli generale, — pot fi aplicate la ori-ce populațiune de condițiunile indiviđilor asupra cărora s'au redactat respectivele tabele de mortalitate.

Astfel se poate presupune cu destulă siguranță, că fie-care individ e supus mersului natural al mortalității, pe care o indică tabelele de mortalitate.

Și tocmai din această considerațiune generală sunt a se privi tabelele de mortalitate, când se întrebuintează la calculațiunile asigurărilor asupra vieții.

Și eată cum. U Cluj / Central University Library Cluj

Arătându-ne în general mersul normal al mortalității dintre oameni, se caută în totdeauna să se afle, că persoana de asigurat — față de mersul normal al mortalității — ce șanse are de a trăi și ce pericole întâmpină de a muri în un timp mai mult sau mai puțin îndelungat. Lucrul acesta se face cu ajutorul calculului probabilității.

Probabilitatea de a trăi a unei persoane de o etate oare-care e raportul dintre numărul persoanelor, cari trăiesc la finea timpului pentru care voim să căutăm probabilitatea, și al acelor, cari trăiesc la începutul ace-luiași timp, adică la etatea respectivei persoane.

Ear probabilitatea de a muri e egală cu raportul dintre numărul persoanelor, cari mor în decursul timpului pentru care se caută probabilitatea și al acelor, cari trăiesc la începutul aceluși timp.

Pe aceste și alte combinațiuni de probabilități se calculează asigurările asupra vieții. E evident, că e foarte corect a se folosi aceste probabilități, căci ele sunt — după cum am mai Ȋis — calculate din tabele, cari indică destul de fidel mersul normal al mortalității omenești, mortalitate, la care e supus ori-ce asigurat. Pentru asigurați în tot cazul această calculațiune e cât se poate de convenabilă ; tot asemenea și pentru societățile de asigurare. Dar pentru aceste numai atunci, când numărul asiguraților s'ei este cel puțin așa de mare, ca cel reprezentat de tabelele de mortalitate. Căci se poate întâmpla ca un asigurat să moară mai curând sau mai târziu de cum arată probabilitatea sa de a muri. În asemenea casuri — după împrejurări — poate societatea să câștige, sau poate să peardă,

Dar dacă sunt atât de mulți asigurați câți indică tabelele de mortalitate, atunci aceste excepțiuni — dacă peste tot le pot numi astfel — se contrabalansează unele cu altele și se stabilește echilibrul normal arătat de tabelele de mortalitate.

* * *

Constatasem deja la început, că dacă s'ar sci numărul anilor, pe cari îi vor mai trăi persoanele de asigurat, atunci calculațiunile asigurărilor ar fi simple calculațiuni de interese compuse și rente. Dar pentru-că e absolut imposibil a se sci aceasta, aceste calculațiuni se complică prin împrejurarea, că se aplică calculul probabilităței, calculul, care de altcum, după cum vom vedé, în formă se poate înconjura.

Calculațiunile asigurărilor asupra vieței se pot face în diferite moduri; totul atărnă dela dibăcia și istețimea calculatorului, și în prima linie dela gradul de cunoștințe matematice ale aceluia. În ziua de astăzi însă teoria matematică a asigurărilor asupra vieței se poate preda în mod științific, dar se poate preda și în mod științific-practic foarte ușor de înțeles.

* * *

Asigurările asupra vieței se deosebesc în două mari grupuri și anume: asigurări, cari să contractează pentru o singură persoană, și asigurări, cari se contractează pentru două sau mai multe persoane. Fie-care din aceste grupe se mai împarte în asigurări de rente și de capital, cari la rândul lor ear se subîmpart în o mulțime de alte grupe mai mici. Cu alte ocațiuni mă voi ocupa pe rând cu aceste grupuri.

LEGIȘLAȚIUNE.

Legea privitoare la lucrătorii dela trenuri și drumuri.

În anul 1898 s'a promulgat *legea așa numită a muncitorilor agricoli*; iar în 8 Novembre 1899 s'a supus parlamentului și s'a votat *legea muncitorilor dela trenuri și drumuri*. Din vorbirea cu aceea ocașiune a ministrului de agricultură dăm loc următoarelor. Sanționată această lege, se va tipări în mii de exemplare și se va împărți lucrătorilor împreună cu certificatul de muncitor, ca aceia să-și cunoască drepturile și datorințele, și astfel să-și poată valida drepturile înaintea legii.

Certificate de muncitori s'au împărțit 388,873, iar broșuri pentru îndrumarea și instruarea lor 1.500,000. Între servitori și lucrători s'au distribuit aproape 400 diplome și premii. S'au mai distribuit 81 medalii de onoare, fondate de Maiestatea Sa, pentru servitorii cari timp de 40 ani au servit neîntreput la același stăpân.

Pentru creșterea fondurilor menite spre ajutorarea muncitorilor s'a contribuit cu 125,120 cor. Scopul acestor fonduri este ca din ele lucrătorii să capete în timpul iernii împrumuturi fără interese și acele să le replătească în timpul când pot câștiga. În urma legii privitoare la tovărășii,

muncitorii au devenit și ei părtași la 19 astfel de tovărășii. Tovărășia deosebită a muncitorilor statul a ajutat-o cu 10,760 coroane.

S'au înființat deja pe sama muncitorilor 323 bibliotece, constătătoare tot din cărți compactate, și 193 se vor mai înființa.

În anul 1900 se vor ține conferințe pentru instruirea lucrătorilor și plugarilor pe terenul economiei raționale în 3275 comune. Se vor deschide 69 cursuri economice și 118 cursuri pentru răspândirea cunoștințelor din industria casnică.

Ministrul a luat nouă dispoziții pentru angajarea lucrătorilor. Printr'un regulament va statorî, să se facă astfel de angajeri în comună și în comitat, și peste toate să fie un birou central în capitală.

Ministrul mai promite, că în scurt timp va așterne parlamentului un proiect privitor la asigurarea lucrătorilor.

JURISDICȚIUNE.

Atăcarea concludului adunării generale. Acționarul poate ataca numai acele concluse ale adunării generale, pe cari — prezent fiind — le-a combătut sau contra cărora a ridicat protest în adunarea generală. Dacă concludul adunării generale nu s'a luat cu unanimitate, atunci, până la probarea contrarului, se admite că concludul atăcat s'a adus fără concursul acționarului reclamant. Acționarul care a subscris propunerea direcțiunii în calitate de membru al acesteia, poate atăca concludul adunării generale, adus în sensul propunerii, numai în cas, dacă în adunarea generală a revocat pentru persoana sa propunerea sau a prezentat o contra-propunere.

(Curia reg. 7 Sept. 1899. Nr. 618 ex 1899).

*

O societate pe acțiuni, care din încredințarea și pe seama altuia a ridicat o sumă de bani neapartinătoare la averea activă a societății, și a folosit-o fără drept spre alte scopuri, încât nu o poate preda propriului său mandant, ci în schimb e nevoită a-i da, pentru a-l esconcenta, cambii de portofoliu, — prin aceasta și-a sistat plățile. Aceasta faptă a firmei ca massă concursuală deci se poate ataca cu succes pe baza § 27 p. 2. din legea concursuală.

(Curia reg., Nr. 3831/99 din 3 Nov. 1899).

*

Pertractarea serială. Dacă erarul la pertractarea serială nu-și trimite conspectele de dare, și nici nu se presintă, ca să ceară darea pe 3 ani, sau să susțină darea întabulată pe realitățile vândute, al căror preț de cumpărare se distribue, atunci nu se consideră darea pe 3 ani, nici alte competențe erariale, și nu se poate lua în serie nici chiar darea întabulată, pentru-că aci nu se poate aplica favorul cuprins în alinea 6 din § 192 a legii execuționale (art. de lege LX ex 1881), conform

căruia pretensiunile întabulate ale acelor creditori, cari nu se presintă la pertractare, se consideră și se asemează din preț așa după cum sunt întabulate, însă fără interese, — deoarece în privința dării este de a se aplica strict § 188.

(Tabla reg. din Cluj Nr. 2739/1899 din 4 Octobree 1899).

*

Ofertul de asigurare. Dacă asiguratul a predat agentului, care mijlocește asigurarea, ofertul neumplut, dar subscris de el, atunci agentul, în ce privește umplerea ofertului, se consideră ca încredințatul asiguratului.

În sensul §-lui 468 din legea comercială pentru validitatea actului de asigurare se recere un contract *scris*, de unde urmează, că învoirile făcute cu agentul, cari nu sunt cuprinse în ofert, nu se iau în considerare, dar nici nu se concede dovedirea acelor prin fasiuni de martori sau prin epistole scrise de agent, deoarece redigiarea și înaintarea ofertului emanând dela asigurat, acesta avea datorința să-l umple de așa, ca asiguratorul să fie orientat în privința condițiilor dorite de asigurat.

(Curia reg. Nr. 2198/1899 din 24 Novembre 1899).

COMERCIU.

A II adunare generală a „Concordiei.” In 23 Decembre a. c. s'a ținut în Sibiu a doua adunare generală ordinară a societății comerciale „Concordia”. Terminul adunării a fost cam întârziat, ceea-ce se explică prin faptul, că societatea a trebuit să lupte cu unele greutăți neprevăzute. Adunarea a fost binișor cercetată. deși bilanțul, încheiat cu un deficit de fl. 5376·37, nu era prea ademenitor, și a decurs neted, dovedindu-se o bună înțelegere între direcțiune și acționari. Se vor întreba mulți, cum se poate ca după un an, mai corect un an și jumătate de gestiune, care a dat un beneficiu net de fl. 6975·06, să urmeze un an an atât de rău? Răspunsul la această întrebare ni-l dau experiențele făcute în anul din urmă de societatea „Concordia”, care a fost fără noroc în alegerea personalului conducător și poate cu puțin noroc relativ la timpul, în care și-a început activitatea.

Fără îndoială o cauză a deficitului mai este a se căuta și în anii economici slabi, cari s'au succedat. Recoltele slabe au micșorat puterea și voința țăranimii de a cumpăra, a țăranimii care nu numai este, dar și trebuie să fie clientela de căpetenie a societăților noastre comerciale. De aceea și este de lipsă, ca societățile noastre comerciale să aibă în vedere cu deosebire trebuințele țăranilor și să se provadă cu marfa necesară acestora.

Dl Parteniu Cosma, presidentul societății, în cuvântarea sa de deschidere, a ținut să descopere cauzele deficitului, și bine a făcut, deoarece însuși interesul societății cere, ca acționarii să fie orientați cu deosebire asupra astorfel de cauze.

Din experiențele îndurate de „Concordia“ pot învăța și celelalte societăți comerciale românesci. Învățăturile aceste le putem reasuma în următoarele: Alegerea funcționarilor, meninți a dirigiilor afacerilor comerciale, înțeleg cu deosebire pe conducător și comptoarist, să se facă cu cea mai mare precauțiune, deoarece-ce dela acestia atiră mersul neted al afacerilor; când alegerea e greșită, e zădarnică toată truda direcțiunii și a comitetului de supraveghiare. Dar și în cazul, când am fi pe deplin convinși, că persoana aleasă corespunde chemării sale, cu încrederea noastră să nu fim prea liberali. Intre toate împrejurările se impun unele cautele în această direcțiune. — Apoi să ținem întreprinderile noastre, — sună și la adresa unor bănci mici, — la început baremi între margini modeste și să le dezvoltăm numai treptat; căci ori-ce întreprindere, care se extinde peste puterile sale, numai triste experiențe poate culege. Crescerea unei clientele sănătoase și îngrămădirea de rezerve să fie singurele cinosuri, cari să ne arete, până unde se poate extinde o societate cu afacerile sale. Creditul să nu se folosească pentru lărgirea afacerilor, ci numai pentru acoperirea lipsurilor, ce se pot ivi, precum și în cas de coniuncturi favorabile și sigure.

Am ținut să facem observările acestea din incidentul adunării generale a „Concordiei“, deoarece-ce ocasiunea ni s'a părut potrivită. Și credem, că mai bine astfel de reflexiuni din incidentul unei adunări generale, decât un raport sec.

Adunarea generală a aprobat cu unanimitate bilanțul prezentat și a dat absolutoriu atât direcțiunii cât și comitetului de supraveghiare. Relativ la deficit a decis, ca să fie transpus în contul anului următor. Alte obiecte nu au fost la ordinea zilei.

Incheiăm raportul nostru având firmă credință, că acest deficit a fost cel dintăiu și cel din urmă. Actualul personal ne dă garanția cuvenită.

— b. —

*

Raportul camerei comerc. și ind. din Oradea-mare pe a. 1898. După o introducere mai lungă asupra situațiunii generale economice, acest raport constată, că în ce privesce agricultura recolta anului 1898 pe teritoriul acestei camere în privința cantitativă a fost mijlocie, iar în privința calitativă, nu s'a putut numi întru toate indestulitoare. Prăsirea animalelor și comerțul cu ele au fost în mod nefavorabil influințate, indeosebi prin marile pierderi suferite în porci. Un exemplu: la tirgurile din Oradea-mare s'au mănât în 1893: 213,485 porci, iar în 1898 numai 72,620. Mai animat a fost comerțul cu animale cornute, mai cu seamă cu boi grași. Recolta viilor a fost favorabilă atât calitativ cât și cantitativ. Dar mai îmbucurătoare este impregiurarea, că replantarea viilor, deja nimicite de filoxeră, se face în mare măsură și cu toate puterile, astfel că în timp de 5—8 ani viile iarăși vor fi la loc.

Ca în întreagă țeara, așa și pe teritoriul acestei camere, impregiurările industriale au purtat timbrul anilor rîi premergători; dar totuși unele ramuri ale industriei mici au luat ceva avânt, și anume în locul prim acele ce

sunt în legătură cu industria edilă. În 1898 s'a înființat în Oradea-mare o fabrică de cizme și ghete, care a dat de lucru la o mulțime de cizmari și pantofari. Pentru schimbarea stărilor apăsătoare asupra industriei se așteaptă mult dela revisiunea legii industriale, dela teritorul vamal separat, și dela asocierea industriașilor. Dintre stabilimentele mai mari industriale 4 și-au sistat lucrările, iar 15 s'au înființat din nou, între cari fabrica de cizme și ghete mai sus pomenită, o moară cu vapor, o bae de marmoră și în legătură cu ea s'a înființat un stabiliment pentru cioplirea petrii. Fabricile de spirt, morile cu vapor și băile de asfalt au arătat bune rezultate în afacerile lor.

În butul pozițiunii critice ce ne-a ajuns în urma anilor răi de mai înainte, cele mai multe ramuri ale *comercifului* au ținut piept greutăților; singur în comerțul de manufacturi s'au ivit insolvențe și crize, dar astfel de casuri vin înainte chiar și în împregiurări normale, pentru-că — cu mici excepțiuni — în lipsa de capitale și a creditării ușoraticе, acest ram al comerțului se bazează pe un fundament nestatornic.

Chestiunea *comunicațiunii* pe teritorul acestei camere în cursul anului trecut arată progres. Liniile din nou deschise vor fi chemate a da avânt atât agriculturii, cât și industriei și comerțului; rețeaua de căi ferate deja existentă însă va trebui completată pentru a asigura progresul în toate unghiurile aparținătoare la teritorul acestei camere.

Chestiunea *creditului*, în urma recoltei slabe și a stagnării afacerilor industriale și comerciale, a tănjit și ea. Institutele de credit și-au restrins, ce e drept afacerile, dar au fost cu posibilă cruțare față de cei-ce nu și-au putut îndeplini destul de prompt îndatoririle luate. Față de cametele mari ce iau institutele de bani, s'au ridicat multe plângeri și tocmai de aceea a fost salutată cu bucurie legea creată în anul trecut cu privire la înființarea însoțirilor de credit și constituirea de fapt a comitetului regnicolar central al acestor însoțiri.

Dureros e, că din multe și multe cauze, dela inițiativa privată nu se poate aștepta o mișcare în scopul mântuitor al ajutoriului de sine, cum ar fi s. e. înființarea unei însoțiri de credit a corporațiunii industriale din Oradea-mare.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În *Ungaria*. Conform rapoartelor sosite ministrului de agricultură, umiditatea neîntreruptă, ploile și negurile dese au nimicuit vermi și indeosebi șoarecii în multe locuri cu desevîrșire; totuși unde și unde agricultorii se mai plâng și acum de stricăciuni cauzate de șoareci. Timpul schimbăcios n'a fost pretutindenea avantajos, din contră în singuratice regiuni a cauzat multă pagubă, și mai cu samă, acolo unde în gerul cel mai strașnic se-

mănăturile au rămas neacoperite de zăpadă. În partea cea mai mare însă semănăturile s'au îmbunătățit, în singuratice ținuturi, atât grânele cât și secara și orzul se află în cea mai bună stare; sporadic și rapița s'a dezvoltat bine. Presupunând că semănăturile și de aici încolo vor ierna bine, și că cele lipsite de acoperemânt de zăpadă vor rămâne scutite de geruri, se poate spera că — împreună cu acele — sub influința mulței umidități chiar și semănăturile târzii vor resări și se vor dezvolta potrivit. În singuratice locuri oamenii se plâng de lipsa de nutreț și paie; o parte mare a țării însă dispune de proviziuni bogate de nutreț și paie. Starea sanitară a animalelor este mulțămitoare.

În *România*. „Amicul agricultorului“ caracterizează situațiunea agricolă astfel:

În cele 15 zile trecute dela stabilirea situațiunei agricole de iarnă, care nu mai lăsa nimic de dorit în urma căderii zăpezii ce acoperea întreaga țară cu excepțiune de o mică parte din nordul Moldovei — în ultimele 15 zile s'a petrecut un fenomen atmosferic foarte singular pentru mijlocul lunei Decembre și în plină iarnă. S'a pus o moină de 3—4 zile și au urmat inundații parțiale cu îngheț. Intru cât desghețul și înghețul au făcut rău sēmănăturilor de toamnă, nu putem sci încă, de oare-ce a cădut din nou zăpadă și câmpul s'a acoperit iarăși. Se spune că nici rapița n'ar fi suferit, cu toate-că unele sēmănături de pe valea Jalomitei, Siretului și Prutului stau sub ghiață. Un nou desgheț urmat de îngheț ar periclita de sigur multe sēmănături, dar numai pe locurile, ce n'au scurgere. În consecință situațiunea agricolă actuală din țară este incertă și produce îngrigiri agricultorilor din unele județe.

*

„*Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu*“ și-a ținut ~~a XI~~ *adunare generală ordinară* în Rășinari la 31 Decembre 1899. Din *raportul general* al comitetului central pe anul 1898, prezentat, desbătut și primit cu aceea ocașiune se vede, că activitatea reuniunii a fost îndreptată în mai multe direcțiuni, din cari amintim: Intrunirile agricole, Expositiia de vite și de poame, Prelegeri populare împreunate cu plantarea de altoi, Curs de altoit pomi, Dăruirea de pădureți, Distribuirea de semințe, Înființarea de tovărășii agricole, Înființarea insoțirilor de credit sătesci sistem Raiffeisen, ș. a.

Intruniri agricole s'au ținut 7 în diferite comune ale comitatului, toate bine reușite. În acestea s'au ținut prelegeri despre cultura rațională a fânățelor și nutrețurilor măiestrite, a vitelor și pomilor, despre cultura pământului după comasare sau despre rotațiunile în pământul comasat, despre însemnătatea tovărășiilor agricole și a insoțirilor de credit sătesci ș. a. Dela vorbe s'a trecut în unele locuri și la fapte, anume s'au înființat 3 insoțiri de credit sistem Raiffeisen: în *Rechita*, în *Poplaca* și *Pianul-superior*, în ceastă din urmă și o tovărășie agricolă.

Expositiia de vite de prăsilă și de poame s'au ținut în Sebeșul-săsesc; ambele se numără între cele succese.

Prelegeri populare despre cultura și plantarea pomilor s'au ținut în comuna *Slimnic*, unde s'au plantat în grădinile tuturor celor 7 membri ai reuniunii de agricultură câte un altoiu.

Cursul de altoit pomi s'a ținut în comuna *Sadu*, unde s'a vorbit despre cultura peste tot a pomilor și s'au altoit mai mulți meri, peri, etc.

Pădureți s'au distribuit la 8 școli de pomi și la unii membri ai reuniunii, și anume: 1000 meri, 500 pruni, 500 cireși și 500 gutui.

Semințe de nutrețuri măiestrite s'au distribuit gratuit între membri reuniunii din 24 comune și adevă: 72 klgr. semănță de trifoiu, $43\frac{1}{2}$ klgr. de napi de nutreț și $22\frac{1}{2}$ klgr. de luțernă; iar semănță de cânepă italiană s'a distribuit de asemenea gratuit $36\frac{1}{2}$ klgr. între membri cu locuința în 14 comune. Comitetul a mai mijlocit procurarea de semințe bune și mai ieftine pentru nemembrii ai reuniunii cu locuința în 24 comune din diferite părți ale țării.

Urmează apoi darea de seamă despre activitatea „*Tovărășilor agricole*” existente (9), din care se vede că unele din ele dispun de mașini de trierat, de semănat, pentru stirpirea peronosporii, trior, tăvăluguri, pluguri de cele mai alese sisteme, mașini de săpat cucuruzul, de strâns fânul, grape de fânațe, ș. a. Dintre tovarășii amintim pe cea din *Apoldul-român*, care între altele posedă o mașină de imblătit, cu care s'au câștigat în vara an 1898: 577 ferdele grâu și 154 ferdele ovės, cari s'au împărțit între membri.

Din viața Insoțirilor de credit sătesci sistem Raiffeisen încă se împărtășesc în raport date vrednice de însemnat.

În 1898 s'au distribuit din partea reuniunii la mai mulți membrii câte o familie găini de soiul *Plaimouts-Roks* și oaue pentru îmbunătățirea soiurilor de galițe.

Pepiniera de viță americană proiectată a se înființa în *Apoldul-român*, n'a ajuns în anul 1898 la soluțiunea dorită.

Din cauza anului nefavorabil fondul bisericesc școlar creat din contribuiri în cereale ale parochienilor din Gușterita n'a crescut cum, între impregiurări normale, s'ar fi așteptat.

În cuptorul de uscat poame al reuniunii, care dela început a fost instalat în comuna Seliște, s'au uscat 270 ferdele de poame și s'a realizat un câștig de 28.05 fl.

Comitetul a ținut 11 ședințe, în cari a adus 159 concluse. Între *publicațiunile* de interes general ale comitetului se enumeră 11.

Venitele reuniunii în 1898 au fost fl. 1372·14, restul casei în 1897 fl. 1086·40, la oaltă fl. 2458·54.

Despre însuși decursul adunării, slab cercetate, nu sunt multe de șis. Președintele, Dl *Demetrie Comșa*, a deschis adunarea la 2 oare d. a. În cuvântul de deschidere își exprimă părerea de rău, că Rășinărenii nu progresează în măsura dorită și posibilă nici într'o direcțiune. Dl Comșa a ținut apoi o prelegere despre isoarele de câștig și mijloacele ce sunt a se întrebuița pentru exploatarea aceloră; insistă îndeosebi asupra foloșu-

lui, ce residă în băncile „Raiffeisen“, și recomandă înființarea unei astfel de bănci și în Rășinari, Asupra acestei chestiuni insistă într'o vorbire și secretarul reuniunii, Dl *Victor Tordășan*. Ca rezultat real al acestor două vorbiri, și peste tot al adunării, se poate socoti hotărîrea de a se înființa o astfel de bancă în Rășinari, înscriindu-se spre acest scop 28 membri. Comitetului central i se votează mulțămîta protocolară pentru activitatea dezvoltată, și i se dă absolutorul. S'a votat mulțămîta institutelor „Albina“, „Auraria“ și „Bistrițana“ pentru ajutoarele acordate în bani, și dlui inginer I. Dopp pentru mai multe exemplare din cartea „Comasările“; apoi oficiilor pretoriale din Mercurea, Nocrich, Sebeș, Seliște și Sibiiu pentru bunele servicii făcute reuniunii prin încassarea taxelor dela membri.

Zelul și nobila desinteresare ce comitetul acestei reuniuni, desvoaltă pentru progresul poporului în privința economică, merită cu drept cuvînt recunoștința obștei și alipirea cea mai sinceră de cauzele, cărora dînșii s'au devotat.

*

„*Reuniunea economică din Orăștie*“. Abia la 11 ani după înființarea „Reuniunii române de agricultură“ din comitatul Sibiiului se înființează o a doua reuniune economică românească, aceea din Orăștie, care-și va avea terenul de activitate pe teritoriul comitatului Hunedoara. Ar fi trist și păgubitor, dacă nu după 10 sau 5 ani, ci chiar și după un an — n'am vedea înființându-se mai multe astfel de reuniuni în diferite comitate locuite de români. Institute de bani s'au înființat în timp de vr'o 10 ani aproape o sută, iar reuniuni economice abia două. Nu avem de gând să discutăm la acest loc necesitatea reuniunilor economice, nici să facem paralelă între necesitatea lor și a institutelor de bani; cutezăm însă a accentua și cu această ocaziune, că băncile noastre au ajuns la un număr, unde mai că ne-am putea oprî, asigurând și organizând pe deplin acuzițiunile făcute. Pe viitor să se purceadă din sînul băncilor — după modelul orăștienilor — la înființarea de reuniuni economice. Cum? Vom arăta cu altă ocaziune.

Lăudăm în toată sinceritatea salutarul pas făcut în interesul poporului nostru din comitatul Hunedoarei, și dorim din suflet ajungerea celor mai strălucite rezultate, cari suntem siguri nu vor întărđia. Garanția ne sunt de o parte persoanele vrednice, cari „au luat crucea“ în interesul sfintei cauze, de altă parte modul înțelept de procedere și peste tot alegerea mijloacelor celor mai potrivite. Între aceste se numără *prelegerile economice*, ce se vor ține chiar și în decursul acestei ierni în Orăștie și giur, apoi *înființarea unei foi economice*, ce va apare dela începutul anului, în care am intrat; iar de cu primăvară comitetul va veni într'ajutor plugarilor la procurarea de *semințe* de tot felul, de *altoi* și de *mașini agricole* bune și cât se poate de ieftine.

Dar un mare bine a avut în vedere această reuniune, când a prevădut în statutele sale și îmbrăcișarea meseriilor și negoțului, cari întocmai ca și agricultura au indispensabilă lipsă de sprigin și incurajare; în deosebi în-

vătăceii dela meserii și negoț au mare lipsă de hrană, îmbrăcăminte, cărți, și peste tot de creștere bună.

Îndemnăm deci pe cărturarii, plugarii, meseriașii și comercianții noștri să se înscrie membri ai acestei reuniuni, să aboneze foaia ce va eda, și să urmeze povețele celor din fruntea reuniunii; dar să nu se dea înderēt nici dela jertfe, pentru-că fără jertfe lucruri bune și trainice nu se pot face.

Membrii Reuniunii sunt: fondatori, ordinari pe viață, ordinari și ajutători. Cei dintâi plătesc deodată 100 cor., cei de al doilea deodată 25 cor. cei de al treilea câte 2 cor. pe an, și cei din urmă 1 coroană.

Foia apare odată pe săptămână și costă 2 fl. pe an.

COMUNICAȚIUNE.

Scrisori de transport pe calea ferată. Cu introducerea obligătoare a valutei de coroane, ministrul reg. ung. de finanțe a dispus cu ordinațiunea Nr. 103/116 din 13 Decembre 1899, ca dela 1 Ianuarie 1900 încolo să se folosească exclusiv blanchetele scrisorilor de transport pe calea ferată, editate la începutul lui Maiu 1898 și provădute cu timbre în valuta de coroane. Blanchetele cu timbre în valuta austriacă se scot din folosință. Cei-ce posed însă astfel de blanchete cu timbru în valuta austriacă, dacă sunt curate și întregi, le pot schimba până la 31 Ianuarie 1900 cu blanchete noi, timbrate în valuta de coroane. După acest termin nu se mai pot schimba blanchetele vechi. Blanchetele netimbrate puse la dispozițiunea autorităților civile și militare, se vor pute schimba cu altele noi numai după incuviințare specială din partea ministrului de finanțe. Vândătorii de blanchete (traficantii) sunt datori a atrage atențiunea publicului la aceste dispozițiuni, atât cu ocaziunea cumpărărilor, cât și prin anunțuri afișate la loc potrivit în localul lor.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 8 Ianuarie 1900.

Înainte de a trece la usitul nostru raport lunar, nu va fi inutil, dacă vom face o scurtă reprivire asupra tērgului monetar și de efecte în decursul anului expirat 1899. În anul acesta fluctuațiunea etalonului de interese a fost mai bătătoare la ochi în nisuința spre urcare. Și fiindcă dobânda formează basa economii politice, pârghia producțiunii și regulatorul prețului, — schimbarea la care aceea a fost supusă, fără indoială va înriuri asupra întregii economii. Deja pe la anul 1898 se observase o încordare permanentă a tērgului monetar și anume în Germania, iar în anul expirat

fiecare s'a putut convinge, că această scumpire a numărării n'a fost numai întâmplătoare și momentană, ci o aparițiune durabilă, basată pe motive mai grave. Desvoltarea tîrgului monetar în decursul anului expirat, prin etalonul anormal urcat, n'a fost influențat numai în urma avîntului ce l'a luat industria (cu deosebire în Germania), ci și în urma răsboiului din Transvaal, care a curmat afluența aurului.

Pentru ca cetitorii noștri să-și poată face o idee despre influința do-bânzii asupra tîrgului de efecte și anume al rentelor, reproducem următoarea tabelă :

	Cursul		Rentabilitatea	
	31/12 1898.	27/12 1899	31/12 1898.	27/12 1899
Renta comună austr.	101·70	98·45	4·12%	4·26%
Renta coroane aust.	101·75	98·55	3·93%	4·05%
Renta aur aust.	120·55	115·26	3·98%	4·26%
Renta coroane ung.	97·90	94·40	4·08%	4·23%
Renta aur ung.	120·60	115·44	3·98%	4·16%
Imp. de invest. aust. de $3\frac{1}{2}$ —	90—	86·30	3·88%	4·05%
Imp. de invest. ung. de $3\frac{1}{1}$ —	88·75	83·45	3·99%	4·19%
Console germane 3—	94·30	88·10	3·02%	3·04%
Renta francesă $3\frac{1}{2}$ —	104·17	101·42	3·36%	3·45%
Console engleze $2\frac{2}{3}$ —	110·93	98—	2·48%	2·78%

La rentele aust. și ung. se observă deci o urcare medie a rentabilității cu 0·18%, la cele germane cu 0·02%, cele franceze cu 0·09% și la cele engleze cu 0·30%.

Mai remarcabilă însă este fluctuațiunea etalonului la scont. Maximul scontului în anul 1898 a fost 6%, în 1899 7%. Minimul scontului în anul 1898 a fost de 2% (la Banca Franciei), în anul 1899 3%, care la Banca Franciei s'a menținut 11 luni, iar la Banca Angliei numai 5 luni. Banca Germaniei n'a ajuns anul expirat sub 4%, iar Banca austro-ung. sub $4\frac{1}{2}$ %. La finea anului 1899 scontul Reichsbankului nota 7%, fața de 6% din 1898, la Banca Angliei 6% fața de 4%, la Banca Austro-ung. $5\frac{1}{2}$ fața de 5%, la Banca Franciei $4\frac{1}{2}$ % fața de 3%. O oglindă mai fidelă ne presintă însă scontul mediu din anul 1898 și 1899 :

	Banca austro. ung.	Reichsbank	Banca Angliei	Banca Franciei
1898	4·15%	4·28%	3·35%	2·02%
1899	5·03%	5·18%	3·74%	3·06%
1899 +	0·88%	0·73%	0·49%	0·76%

De remarcat este numai că media scontului nu este mai urcată la Reichsbank ca în anul 1898, ci la Banca Austro-ung., cu toate că monarchia noastră nu s'a avîntat prea tare economicește și nici n'a fost atinsă de efectele răsboiului din Transvaal. Și aceasta provine numai din împrejurarea, că Reichsbankul prin mijlocul anului 1899 a păstrat etalonul la un nivel de tot redus.

Chiar și la Banca Angliei nu este urcarea atât de enormă precum am fi putut aștepta, și anume din simplul motiv, fiindcă această Bancă în decursul câtorva luni din anul 1898 (în decursul războiului greco-turcesc) a menținut scontul urcat. De altcând în anul 1898 banii încă au fost scumpi, dar nu s'a prevădut cea-ce a urmat. Caracteristic este încă că scontul în cursul unui an s'a menținut mai sus față de anul precedent în Austro-Ung. cu aproape un procent, în Germania și Franța cu $\frac{3}{4}$ procente și, în Anglia cu $\frac{1}{2}$ procente, și cu toate acestea situațiunea băncilor de emisiune, din punctul de vedere al publicității, nu o putem numi favorabilă, cu o singură excepțiune a bancii Austro-ung.

* * *

Veacul cel nou își face începutul cu puține auspicii îmbucurătoare pentru Burse. Circulațiunea internațională de bursă ca și în luna trecută este pendentă intensiunea ei de situațiunea tîrgului monetar. Greutățile cu cari au să lupte Englezii în Transvaal, și îngrijirile, că războiul sud-african nu se va termina curînd, a provocat o scumpire a banilor atât în Londra, cât și pe celelalte piețe. Baissul asupra valorilor de mine în Londra încă a contribuit la încordarea tîrgului monetar. Ținuta tîrgului de efecte încă este condiționată de aceste împrejurări. Circulațiunea stagnează în genere. Atât speculanții cât și publicul încunjură încheierea de angajamente nouă până nu s'a cristalisat situațiunea monetară. Lumea financiară nu se așteaptă nici la finea lunei curente la vre-o reducere însemnată a etalonului.

Efectul etalonului urcat s'a resimțit mai ales la bursa din New-York, producând reduceri colosale de cursuri. Acțiunile industriale, ba chiar și cele mai favorite acțiuni de căi ferate au fost supuse la fluctuațiuni puternice, dar la oscilațiunile cursurilor dela bursa aceasta nu se dă mare importanță.

La bursa din Viena se resimte o mică ameliorare a tîrgului monetar. Scontul privat s'a redus la $5\frac{3}{10}$ - $5\frac{1}{4}$ procente. În Londra încă s'a redus scontul privat la $4\frac{7}{8}\%$, în Berlin la $5\frac{1}{2}\%$, și cu toate acestea nu se speră o reducere generală a etalonului în timpul cel mai apropiat.

*

Apel către băncile noastre. Deoarece-ce în scurt timp se va începe seria adunărilor generale ale Băncilor noastre, rugăm prin aceasta Direcțiunile Institutelor noastre de credit, să binevoiască a-și publica bilanțurile în acest organ central financiar, iar întru-cât aceasta nu ar fi cu putință, să îngrijască ca să primim la timp convocările adunărilor generale și un raport despre decursul acestora, ca rubrica „Băncile noastre“ să poată da cetitorilor acestei reviste o icoană cât mai fidelă și completă a rezultatelor realizate în ultimul an de gestiune.

Abonații „Revistei Economice“ sunt rugați a trimite prețul abonamentului pe anul 1900 cu posibilă grăbire, de oare-ce fascicolul pro Februarie se va trimite numai aceluia, cari își vor înnoi abonamentul încă în decursul acestei luni. În deosebi rugăm Direcțiunile Institutelor de credit, cari în anul trecut au abonat „Revista Economică“ pentru toți membrii direcțiunii și comitetelor lor de supraveghiere, să binevoiască a lua dispozițiunile necesare pentru continuarea expedițiunii la adresele respective, ca să ne putem orienta asupra tiragiului viitor, și ca cercurile lor conducătoare să nu fie lipsite, ca în anul trecut în urma prenumărațiunilor întârziate, de exemplare complete ale revistei noastre.

Sibiu, 10 Ianuarie 1900.

Administrația „Revistei Economice“.

CRONICĂ.

„*Revista Economică*“, care cu fascicolul de față intră în al doilea an al existenței sale, se prezintă de astădată în o formă nouă, purtând în fruntea ei numele institutelor de credit, cari au pus la cale publicarea ei, și cari o susțin.

Această novațiune a fost introdusă în urma unui concluduat de Delegațiunea esmisă de Conferența Directorilor de Bancă din Iunie 1898; și urmăresce scopul: de o parte de a presenta revista noastră și în afară ca un organ *autorizat* al celor mai de frunte institute financiare românesce, și a-i da prin aceasta un rașim moral pentru mai buna lui dezvoltare în viitor, — iar de altă parte de a orienta publicul mare și asupra factorilor organismului creat de sus amintita conferență din Iunie 1898, organism care țintesce la dezvoltarea sănătoasă și înaintarea lucrării economice a poporului nostru, și care ia o formă mai concretă mai ales prin faptul, că institutele, cari au participat la conferența des amintită și au și aderat la principiile enunțate de ea, vor iniția și susține relațiuni numai între sine, pentru-că numai în cadrul acestei organizațiuni află garanția suficientă pentru perfecționarea pe base solide ale începuturilor noastre de pe terenul economic-financiar.

Delegațiunea Băncilor prin acest act de autorizare, — după-cum de altmintrelea de sine se înțelege, și după-cum pretind interesele ce are să le ocrotească această revistă, — nu a voit să atingă întru nimic *independența* ei, care este prima garanția și condițiune a unei activități spornice pe ori-ce teren publicistic.

† *Dr. Ioan Nichita*. Direcțiunea institutului de credit și de economii „Silvania“, cu adâncă durere face cunoscut, că *Dr. Ioan Nichita*, avocat, jurisconsult și membru în direcțiune al institutului, membru fondator al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, al Reuniunii femeilor române selăgiene, al Reuniunii învățătorilor români selagieni, etc., a repausat în Domnul la 1 Ianuarie 1900 în Oradea-Mare, în al 60-lea an al vieții sale laborioase și încoronate de multe binefaceri umanitare și culturale. Fie-i țerêna ușoară și memoria binecuvântată!

*

† *Ioan Dimitriu*, practicant la institutul „Albina“, Sibiiu, a reposat în 3 l. c., în etate de 27 de ani, în lócul de cură *Lussinpiccolo*, unde s'a dus să-și caute de sănătate cu ajutorul votat în mod generos de direcțiunea „Albina“.

*

o

„*Problema pământului maghiar*“ e titlul unui prim articol publicat în Nr. de sărbători (52 din a. tr.) al ziarului „*Erdélyi Gazda*“. În el se revine asupra chestiunii „*Al cui e pământul, a aceluia e patria*“, chestiune care am împărțit-o și noi cetitorilor în câțiva Nri din anul trecut ai „*Revistei Economice*“. Dăm și din acest articol unele părți mai marcante:

„Aceste trei cuvinte „*Problema pământului maghiar*“, pentru cei-ce privesc din depărtare, însemnează numai problemă; pentru noi cei-ce am arat și semënat în pământul sfârmicios al unei insule de năsip spălate de apă, însemnează: o oftică lentă dar continuă. Nu lamentăm. Nu e scopul nostru să influințăm asupra sentimentalismului. Avem lipsă de o acțiune mare națională, serioasă, cu calcul și fără repaus, de jertfe, cari să întrecă pe toate cele de până acum, dacă voim să ținem în mână, în posesiunea națiunii noastre pământul câștigat odinioară cu sabia, și care astăzi — după un plan sistematic — caută să-l recucerească cu bani o pornire inimică cutezătoare și constantă.

„În Nr. 1 din 1899 al lui „E. G.“ un distins scriitor specialist al nostru a scris următoarele: În Ardeal curge o luptă fără sânge, dar cu atât mai turbată contra elementului maghiar, o luptă nutrită de dincolo de munții Predealului, și posesiunile ocupate de băncile romănesci sunt pierdute pe veci pentru națiunea maghiară. Aici să se înceapă reacțiunea cu o perseveranță neîntreruptă, energică și tenace, folosind toate forțele patriei pentru-că altfel mai curând sau mai târziu vom perde Ardealul, care de veacuri a fost susținătorul statului maghiar“.

„Mai multe de 1/2 de sută bănci puternice române în limbă și în suflet, de o jumătate de deceniu, cu o consecență nemărturisită, dar teribilă, servesc scopul: cumpărarea treptată a proprietăților maghiare și crearea unei clase mari și puternice de proprietari mijlocii români. Și aceste institute . . . nu s'au oprit la cel dintâiu milion. N'au bătut doba, n'au amenințat, ci au tăcut, au calculat și lucrat. Au lucrat pe acel teren, pe care singur numai se poate și trebuie să se lucreze ați: pe terenul economic.

Ađi au deja multe milioane, și multe milioane e vrednic pământul, pe care îl ară și samână o nouă clasă inteligentă de proprietari mijlocii români ce neîntrerupt se sporesce“.

„E. G.“ critică apoi ăctivitatea societății „Emke“, care cu bani din visteria statului ajută școale și asile, inființează societăți de cântări și imparte steaguri naționale... ca nu peste mult sub steagurile negre ale aceleia, să sune marșul funebru al proprietății maghiare ardelen, și cu aceasta împreună și al maghiarimei ardelen. Apoi scrie mai departe: „Glia, care ajunge în mână românească, pentru noi e perdută pe vecie. Fanatismul pe moarte al acestei naționalități compacte, și nici-când în stare a se descompune, o ține în ghiara sa de temut...“ Se spune că în frumoașa capitală a patriei noastre e nebulie a aminti cui va astfel de aspecte înfricoșate. Nime nu crede, că aici în Ardeal sunt greutăți mari pentru maghiarism. Le cade însă bine, că cea dintăiu excepțiune o face chiar ministrul de agricultură, pe care de altfel oficiul încă îl deobligă să aibă vederi clare, și să saneze răul.

Acestor vederi clare li se atribue ancheta plănuită pentru colonisări, care trebuie să devină un isvor de acțiuni serioase și conșcienze. În întrebările puse celor invitați la anchetă e vorba, că în ce mod să se satisfacă primei recerințe a ori-cărui succes, adecă de unde să se iee banii de lipsă. Continuă apoi a arăta, că societatea, națiunea, trebuie să adune milioanele de lipsă, contribuind bogați și săraci în mod proporțional pentru crearea unui fond, constătător din cât mai multe milioane, a cărui menire să fie cucerirea deplină cu bani a pământului patriei. Sunt mii de moduri pentru deșteptarea și ținerea în tresvie a zelului obșteșc. S. e. dacă vor rămână una sau două iluminațiuni festive regnicolare, și dacă valoarea flacării candelabrelor, luminilor, petroleului, gazului și electricității din o singură seară ar pune-o fie-care pe altarul comun — aceea ar face un milion, și așa mai departe.

Pună-se pe agitație întreagă pressa, nobilimea, preoțimea, și toți ceialalți să le urmeze. Guvernul maghiar spriginească mișcarea cu toată puterea de care dispune moralicesce, și fiind de lipsă și materialicesce.

Unii ar puté să observe: ađi națiunea e sěracă, îi e secată capabilitatea de a mai contribuí. Aceasta nu e adevărat. Au doară au fost vre-un timp, când toți să fi đis: acum se poate aduna. N'a fost nici odată. De altfel, cu cât se va aștepta mai mult, cu atât impregiurările vor deveni mai nepriinčioase, și chiar pentru-că nu se face, nu se începe nimica. Toate se pot. Voința tare înlătură ori-ce piedeci. Alt mod nu e. — În fine autorul articolului, poate chiar redactorul, promite că la locul și timpul sěu va avé ocașiune să-și exprime părerile în formă corespunđătoare. Atât din „Erdélyi Gazda“.

Din parte-ne avem o singură observare: În marea luptă economică popoarele nu se mântuiesc prin lamentațiuni mincinoase, nici prin experimentele artificiale ale guvernelor, ci singur numai prin hărnicia proprie.

Agiul pentru plăți de vamă. Ministrul de finanțe reg. ung., în conțelegere cu ministrul de finanțe austriac, a dispus prin ordinațiunea Nr. 103/961 din 17 Decembre 1899, ca la plățirea sau asigurarea compețițnelor de vamă în argint în Ianuarie 1900 să se socotească agiul aurului cu 20 (*douezeci*) procente.

*

Acțiuni ale mai multor bănci romănesci dintre cele mai de frunte se fac de vëndare. Informațiuni se pot lua dela Direcțiunea „Revistei Economice“.

*

Ancheta în cauza colonisărilor, despre care s'a vorbit în Nrul 10 a. trecut al „Rev. Economice“, este convocată pe 18 Ianuarie st. n. Această anchetă, presidată de ministrul *Darányi* și compusă din secretariul de stat Paul *Kiss*, consilierii ministeriali Isidor *Máday* și Béla *Darányi*, secretarii de secție în ministeriul de agricultură Dr. Iosif *Bartóky*, Francisc Kapeller *Saárosi* și Alexandru *Lovas*, secretarii ministeriali Iuliu *Kéry*, Iosif *Németh* și Iosif *Mály*, concepștiții ministeriali Dr. Géza *Losonczy* și Dr. Ladislau *Olgvai* și deputații dietali contele Stefan *Tisza*, Géza *Papp*, Paul *Hoitsy* și alții, — va avé să desbată proiectul noiei legi de colonisare, elaborat de secretarul ministerial Iuliu *Kéry*.

LITERATURA ECONOMICĂ.

Anuarul Băncilor Române, despre care am vorbit în Nr. premergător, este deja tipărit și se va trimite abonaților în zilele proxime. Prețul Anuarului este 3 coroane.

*

„**Bunul Econom**“, revista „*Reuniunii economice în Orăștie*“, despre care tractăm și la alt loc ai foi noastre, a apărut cu data zilei de Crăciun, 6 Ian. st. n. a. c. Programul de acțiune este vast și bine marcat, îmbrăcișază *Agricultura* cu toți ramii sei, din cari deja în Nr. de probă sunt articole bune, scrise în stil popular, din: *Agrologie*, *Zootehnie*, *Vinerit*, *Stupărit* și *Grădinărit*. Rubrici deosebite sunt, în cari se tractează despre: *Reuniuni economice*, *Însotiri* și *Tovărășii*, *Dări* și *Aruncuri*, *Higienă*, *Meserii*, ș. a. Începutul este bun și vrednic de toată lauda. Urmându-se tot astfel, „*Reuniunea Economică*“ din Orăștie. prin organul seu, are să satisfacă unor trebuințe mari și mult simțite: de a lumina și a duce la bună stare massa poporului, dacă nu mai mult, a celui din comitatul *Hunedoarei* pentru a cărui bine s'a înființat. „*Revista Economică*“ salută cu drag aparițiunea „*Bunului Econom*“ și-i dorește cele mai desevirșite succese. La noi e atâta de făptuit, și cu deosebire pentru țeran, încât numai prin o luptă generală, urmată cu plan și hotărîre din toate părțile, se vor pute obținé mai grabnic succesele dorite. Și în această impregiurare, care dintre foile noastre din patrie are mai mult drept a se bucura decât „*Rev. Econ.*“, că și-a căpătat un valoros soț pe terenul curat economic, pe care până acum singură lupta.

„*Bunul Econom*“ este pus sub îngrijirea unui comitet redacțional în frunte cu ~~d-l Dr. Ioan Mihu~~, având ca redactor responsabil pe d-l *Ioan Moța*. Apare în fie-care Sâmbătă în extensiune de câte o coală, și costă pe an numai 2 fl. O recomandăm cu toată căldura.

*

„*Manual de agricultura rațională*, volumul III. Zootechnia sau cultura generală și specială a vitelor cornute, pentru usul școalelor secundare și superioare de agricultură, învățământul particular și de consultat pentru agricultorii practici, de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala superioară dela Ferestrău și seminarul Nifon Mitropolitul (București).

Valorosul scriitor economic și distinsul profesor dl George Maior a scos de sub presă acum de curând „*Zootechnia sau cultura generală și specială a vitelor cornute*“, după-ce în cei doi ani premergători ne-a dat „*Agrologia sau agricultura generală*“ și „*Fitotechnia sau cultura specială a plantelor*“.

Înainte de a face aprețierea volumului apărut în urmă, ținem a fi de interes pentru cetitorii „*Rev. Econ.*“ să ȳicem câteva cuvinte și asupra celor 2 vol. apărute în 1897 și 1898, în tipografia A. Mureșan, Brașov.

Vol. I. „*Agrologia*“ constă din 33 coale de tipar (524 pag.) cu 217 figuri în text, împărțit în 12 capitole, și costă 5 corone. În el se tratează despre: plante și viața lor; despre pământ în genere și terenul arabil în special; situațiune și climă; ameliorațiunile agricole; lucrarea curentă a pământului și instrumentele agricole; gunoiu și îngrășeminte; semență și semănat; întreținerea semănăturilor; recolta productelor; treeratul și curățitul productelor; păstrarea productelor și despre mijloacele de transport.

Vol. II. „*Fitotechnia*“ se extinde pe 38 coale de tipar (611 pag.) având 202 figuri intercalate în text și costă 8 cor. În el se tratează în 11 capitole despre: cereale sau bucate, leguminoase sau păstăioase, oleioase, plante aromatice, textile, tinctoriale, narcotice, tuberculoase, furagere, liveți și pășuni.

Vol. I. și II. au fost foarte bine primite. În dările de seamă ale ȳiarelor s'au văȳut numai cuvinte de laudă. Corporațiuni și particulari cu dare de mână au ajutat răspândirea lor. *Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român* a cumpărat un număr mai mare de exemplare din „*Agrologie*“ pentru a-le împărți bibliotecelor din despărțeminte, seminariilor teologice și pedagogice, gimnasiilor, ș. a. Iar în primăvara acestui an „*Academia Română*“ a acordat volumului I. și II., căci vol. III. încă nu apăruse, un premiu însemnat.

Vol. III. „*Zootechnia*“ apărută în Tipografia și Fonderia de litere Thoma Basilescu, București, 1899, cuprinde 49 coale de tipar (779 pag.) având intercalate în text 225 figuri și costă 8 cor. Despre acest vol. se poate constata, că formează partea culminantă a manualului dlui Maior.

Ca motto are: „Unde economia de vite este în floare, fie în economii isolate, fie în țeri întregi, acolo este de ordinar venitul cel mai mare în agricultură“, un adevăr de sigur nediscutabil.

După o precuvântare pe 2 pagini urmează pe alte 2 pag. un conspect al literaturii consultate (32 opuri) la scrierea acestui volum.

Cartea constă din 2 părți. *Partea întâi* este împărțită în 8 capitole, iar *partea a doua* în 4 capitole.

În *cap. I.* pe 22 pag. tractează despre: păstoria nomadă și cultura vitelor în raport cu agricultura; Zootechnia în raport cu celelalte științe; Zootechnia și divisiunile ei. În *cap. II.* pe 53 pag. se tractează despre: anatomia corpului animalic, compoziția chimică a lui, digestiunea și asimilațiunea, viața vegetativă, sensitivă și sexuală. În *cap. III.* pe 39 pag.: rasa și divisiunile ei, termenii zootehnici, concepțiunea și ereditatea, regulile de observat la împărechirea vitelor și etatea de împărechire. În *cap. IV.* pe 54 pag.: mijloacele și metodele zootehnice de reproducțiune, selecțiunea, împărechirea, reimprospătarea sângelui, aclimatisațiunea, încrucișarea, și anume pentru a produce vite de muncă, și anumite foloase pentru ameliorare, pentru formarea de rasse noi, arta împăcherii, registrele genealogice și de împărechire. În *cap. V.* pe 9 pag.: îngrijirea și crescerea vitelor domestice, sarcina și fătarea, alăptarea și înțarcarea. În *cap. VI.* pe 19 pag. regimul animalelor domestice și măsuri ce sunt de luat de stat și societăți pentru ridicarea culturai vitelor în țeară, În *cap. VII.* pe 41 pag.: exteriorul vitelor domestice. În *cap. VIII.* pe 83 pag.: nutrițiunea vitelor, compoziția chimică a diferitelor nutrețuri, digestiunea, prepararea, calitatea și valoarea nutrețurilor, raportul nutritiv, determinarea rațiunii de hrană, listă despre compoziția chimică a produselor agricole cari servesc la nutrițiune. În *cap. IX.* pe 98 pag.: Zootechnia specială, animalele bovine sălbatice, vitele domestice cari derivă dela *Bos primigenius*, dela *Bos brachyceros*, dela *Bos frontosus*, dela *Bos brachycephalos*, și bivolul. În *cap. X.* pe 97 pag.: crescerea vitelor bovine, populațiunea, fătarea, alăptarea vițeilor, pășunatul bovinelor, stabulațiunea, nutrirea de iarnă a vitelor cornute, nutrirea vacilor de lapte, nutrirea boilor de muncă, nutrirea vitelor puse la îngrășat, igiena vitelor bovine, maladiile mai frecventate a lor, foloasele vitelor, laptele, munca vitelor, crescerea și îngrășarea lor. În *cap. XI.* pe 153 pag.: ovicultura, și anume istoria oviculturii, oaea, divisiunile lor, oile de lapte și cari se mulg, oi proprii de lână, oile proprii de carne, crescerea oilor, direcțiunea de urmat, alegerea berbecilor și a oilor de prăsilă, etatea de împărechere a lor, mărirea, fătatul, regimul alimentar, regimul stabulațiunii, iernatul oilor, determinarea rațiunii de hrană, igiena oilor, foloasele lor, lăna și cunoascerea ei, mițul și lăna, spălarea și tunderea lănei, întrebuințarea lănurilor pe categorii, crescerea de berbeci pentru reproducțiune, îngrășarea de berbeci și sterpe, folosirea laptelui de oaie. În *cap. XII.* pe 87 pag.: industria laptelui, lăptăriile cooperative, mulsul și conservarea laptelui proaspăt, fabricațiunea untului, sistemele centrifugale, analiza smântănei și laptelui macru, alegerea untului, fabricațiunea brânzei, închegarea și prelucrarea pastei în căldare, forma și tescuitul brânzei, tratamentul brânzeturilor în camera de dospire, brânzeturi de oi, brânzeturi de vaci. La sfârșit pe 5 pag. tabla de materii.

În „Fitotehnie“ nu s'au tractat cultura legumelor, pomilor, viilor și pădurilor, cari fac obiectul unor științe și ocupațiuni separate; iar din „Zootehnie“ s'au exclus cultura cailor, rimătorilor și paserilor de curte, pentru-ca această carte să nu iese prea voluminoasă. Autorul promite însă a le scoate mai târziu și pe aceste în volum separat.

Materiile din toate 3 volumele sunt tractate atât din punct de vedere științific cât și practic, astfel cum numai un bărbat cu pregătirile dlui Maior a putut să le tracteze. Dsa, care și-a făcut studiile economice în Bucuresci, Berlin și Halle, practica în agricultura mare germană la Mecklenburg-Schwerin și în alte state și provincii ale Germaniei. Dsa — care în calitate de expert al Băncii Agricole din Bucuresci a avut prilejul de a cunoaște agricultura României și nevoile ei, iar ca Ardelean cunoaște și nevoile noastre, a fost doară cel mai competent de a ne da un „Manual complet de agricultură rațională“; și ni l-a dat. Ne-a dat un op, căruia trebuie să-i cauți păreche în literatura economică a popoarelor celor mai civilizate. Cartea ne-a venit într'un timp când chestiunile economice frământă lumea mai mult ca ori-când. Cu ajutorul acestui manual vom pute porni mai cu înlesnire reformele, ce ni se impun pe terenul agriculturii. Tocmai de aceea toți cei-ce chemați suntem să plantăm în masele poporului semënța progresului, avem sfântă datorință a procura această carte, a o studia în mod temeinic, și din cunoștințele câștigate a împărtăși fără preget și țeranului.

Datorință au societățile, reuniunile, bisericile, școalele, comunele și privații mai cu stare, să procure acest manual, pentru-ca să fie la îndemână tuturor exemplare cât mai multe în fie-care comună, căci numai astfel vom pute realiza progresele dorite prin răspândirea agriculturii raționale și vom arăta sinceră recunoștință autorului neobosit.

S.

Trageri la sorți.

Losuri Credit d. a. 1858. La 2 Ianuarie 1900 s'au sortat următoarele 34 serii: 178 302 320 421 1051 056 138 230 369 720 772 942 2082 150 245 350 520 796 931 3166 418 451 519 535 589 700 709 806 817 846 917 993 4052 147; dintre cari cu premii mai mari s'au tras următoarele:

Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.
178	76	10000	2150	41	800	3589	62	800	3817	59	800
302	52	800	2245	41	800	3700	54	800		100	800
320	47	800	2350	64	800		97	800	3846	19	800
421	99	800	3166	29	34000	3709	34	800		32	800
1138	73	30000	3418	57	800		53	800	3917	2	800
1230	42	800		66	10000		83	300000		6	800
1369	5	4000		79	2000	3806	61	800		43	800
	34	800	3451	1	3000		67	800		55	800
	56	60000	3519	56	3000	3817	17	800		60	800
1720	33	2000		75	800		25	800		94	800
1942	31	800	3535	17	800		26	800	3993	22	4000
2082	3	800		51	2000		56	800	4147	67	800

Toate celelalte losuri cuprinse în seriile de sus dobândesc câte 400 coroane. Rambursarea se face din 2 Iulie 1900 încolo. Proxima tragere la 2 Iulie 1900.

Losuri Crucia roșie austriacă d. a. 1882. La 2 Ianuarie 1900 s'au tras următoarele câștiguri principale:

Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.	Seria	Nr.	Cor.
1081	48	100	2865	18	200	6210	22	200	9045	49	100
1800	49	100	3126	38	200	6578	12	100	9397	10	100
2023	47	2000	3611	13	100	6639	9	200	9765	12	200
2172	40	100	3716	17	100	7021	38	200	9837	42	100
2300	37	100	3777	41	200	7660	2	100	10005	42	100
2327	13	100	5139	2	200	8217	22	100	16073	12	100
2745	36	70000	5596	47	200	8353	1	200	11287	14	200
2824	15	200	5962	15	200	8784	35	200	11491	1	200

Rambursarea se face la Ianuarie 1900, fiind a se presenta losul dimpreună cu biletul de premiu.

Spre *amortisare* s'au tras următoarele 30 de serii: 431 452 548 648 790 1072 1806 2143 2887 4009 4138 4245 4952 5371 5932 6055 6804 7001 7294 7342 8359 8879 8907 8941 9430 9727 10144 11007 11219 11927. Losurile cuprinse in aceste 30 serii se rescumpără la 5 Ianuarie 1900 cu câte 26 coroane. Cuponul de premiu detașat se redă proprietarului, cu îndreptățirea de a participa la proximele trageri de premii. Proxima tragere la 2 Iulie 1900.

Losuri de Stat aust. din 1854. La 2 anuarie 1900 s'au tras spre amortisare următoarele 73 serii: 17 68 117 149 204 286 310 317 378 415 417 428 440 528 546 561 595 702 826 883 974 1062 100 168 197 225 341 356 360 408 426 465 556 591 723 787 808 812 814 827 847 864 890 946 955 966 2050 064 304 394 539 666 667 668 744 753 830 902 923 937 949 993 3033 190 192 230 354 532 539 645 904 916 941. Tragerea de premii se face la 2 Aprilie 1900.

Losuri pentru Regularea Dunării. La tragerea din 2 Ianuarie 1900 au eșit la sorti următoarele losuri cu câștiguri principale:

Nr. 24,630	cu Cor. 160,000	Nr. 188,940	cu Cor. 40,000
" 53,031	" " 12,000	" 230,616	" " 2,000
" 135,447	" " 10,000		

Lista completă va urma in proximal număr.

Losuri triestine 4% per fl. 50. La 2 Ianuarie s'au tras următoarele câștiguri principale:

Nr.	Cor.	Nr.	Cor.	Nr.	Cor.	Nr.	Cor.
1502	400	4706	200	13673	200	15412	400
3026	200	4962	2000	14359	200	16431	20000
3567	400	5626	400	14543	200.	17993	2000
						19995	400

Losuri Laibach s'au tras in 2 Ianuarie 1900 cu câștiguri principale următoarele:

Nr.	Cor.	Nr.	Cor.	Nr.	Cor.	Nr.	Cor.
5700	1000	33516	50000	46391	1000	49885	1000
12682	1000	41027	1000.			56764	3000

Losuri Sachsen-Meiningen per fl. 7 d. a. 1870. În 2 Ianuarie 1900 s'au tras spre amortisare următoarele 104 serii: 206 219 257 366 544 666 683 1050 122 293 490 721 939 2002 079 081 124 321 381 391 462 527 650 733 816 875 952 3101 174 202 266 282 357 432 534 770 783 993 998 4115 197 218 212 350 542 564 568 648 745 805 900 978 5115 122 225 320 342 346 350 436 480 666 708 773 828 851 854 906 958 967 6277 314 422 888 7124 127 180 306 470 536 548 671 813 8137 148 243 344 559 569 584 601 746 967 9077 145 171 377 541 629 649 701 876 885 912. Tragerea la premii se va face la 1 Februarie 1900.

Amortisațiuni. *Losuri austr. Bodencredit de 3% Em. I.:* Seria 2038 Nr. 9.

Losuri Tisa de 4%: Seria 3201 Nr. 78.

Losuri din 1864: Seria 1482, Nr. 90, Cl. II. à fl. 50.

Renta comună de 4% bilete (Mai—Nov.) Nr. 45808, 51319, 58959, 74695, 77929, 178443, 226796 à fl. 100; Nr. 4280 à fl. 600; Nr. 571070 à fl. 1000; (Februar — August) Nr. 231323 à fl. 1000.

Renta comună de 4% argint (Ianuar—Iulia): Nr. 493422 à fl. 1000; 72409, 72410 77308 până 77315 à fl. 100.

Acțiuni fundamentale de 5% C. f. art. de Nordvest (Mantaua) Nr. 71498.

Bursa de efecte din Viena.

Cursul efectelor mai căutate pentru plasări și rentabilitatea lor.

Prescurtări: arg. = argint. austr. = austriac. B. = Bancă. B. B. = bilet de bancă (Banenotă).
 C. = coroane. C. F. = Cale Ferată. com. = comunal. C. de p. = Casă de păstrare. Cr. = Credit.
 d. = din. em. = emisiune. fonc. = fonciar. hip. = hipotecară. Impr. = Imprumut. L. = Los.
 Ln. = Lei noi. Obl. = Obligațiuni. pr. = premii. sc. = scutit de imposit. Scr. = Scrisuri.
 St. = Stat. ung. = ungară. *) cu subtragere de 2% dare per cupon.

9 Decembre 1899		Do- bândă	Numirea valorilor	Scadența cupoanelor	30 Decembre 1899		
Notarea					Cum- pără	vinde	Rentabi- litatea
veche	nouă						
Campără		%					
I. Efecte publice.							
98.80	98.80	4 ³ / ₁₀	Renta comună austr. ung. (hârtie)	Mai, Nov.	98.40	98.60	4.26
98.75	98.75	4 ² / ₁₀	dto dto	Febr., Aug.	98.35	98.55	4.26
98.75	98.75	4 ³ / ₁₀	dto dto (arg.)	Ian., Iul.	98.35	98.55	4.26
98.75	98.75	4 ¹ / ₁₀	dto dto	Apr., Oct.	98.35	98.55	4.26
116.30	6.92	4	Renta austr. (aur) sc.	dto	96.40	96.55	4.16
99.30	99.30	4	dto. dto (coroane) sc. dto.	Mart., Sept.	98.80	99.—	4.04
116.35	96.96	4	dto. ung. (aur) sc. ung.	Ian., Iul.	96.85	97.—	4.18
94.45	94.45	4	dto. dto. (coroane) sc.	Iun., Dec.	94.40	94.60	4.29
99.50	99.50	4 ¹ / ₂	Impr. C. F. ung. (arg.) d. 1889	Ian., Iul.	100.—	100.50	4.49
120.—	100.—	4 ¹ / ₂	dto. (aur)	Febr., Aug.	99.75	100.25	4.48
99.—	99.—	4 ¹ / ₂	Obl. de Regalii ung. sc.	Ian., Iul.	98.60	99.10	4.54
99.—	99.—	4 ¹ / ₂	dto croato-slav. sc.	dto	98.50	—	4.57
—	—	4	Bonuri rurale dto. sc.	dto	93.75	94.75	4.19
93.60	93.60	4	dto ung. sc.	dto	93.50	94.50	4.20
94.50	94.50	4	Impr. orașului Viena d. 1894	Mart., Sept.	93.80	94.20	4.14
96.40	96.40	4	dto dto dto d. 1898	Ian., Iul.	97.30	97.70	4.02
99.50	82.92	6	dto C. F. de st. bulg. d. 1889	Apr., Oct.	84.50	85.—	7.06
94.50	82.92	6	dto (hip.) C. F. de st. bulg. d. 1892	Ian., Iul.	84.—	84.50	7.07
II. Scrisuri fonciare.							
96.—	96.—	4	Instit. de Cred. fonciar austr. (Oestr. B.-Cr. A. *)	Apr., Oct.	96.50	97.—	4.04
98.50	98.50	4	B. centr. austr. de Cr. fonc. (Oestr. Centr. Boden-Cr. B.)	C. Ian., Iul.	98.50	99.50	4.02
100.40	100.40	4 ¹ / ₂	dto dto B. B.	Apr., Oct.	100.50	—	4.47
99.—	99.—	4 ¹ / ₂	B. com. B.-Pesta B. B.	Febr., Aug.	99.—	99.75	4.52
95.—	95.—	4	dto dto C.	dto	95.—	96.—	4.17
102.50	102.50	4 ¹ / ₂	dto dto (Obl. c. 10% pr) B. B.	Apr., Oct.	102.50	103.50	4.37
95.—	95.—	4	dto dto (5% pr) C.	dto	96.—	97.—	4.12
98.85	98.85	4	Banca ausro-ungară B. B.	dto	98.75	99.75	4.01
101.—	101.—*	5	„Albina“ Sibiiu C.	dto	101.—	102.—	4.90
101.—	101.—*	5	dto t dto B. B.	Ian., Iul.	101.—	102.—	4.90
99.75	99.75	4 ¹ / ₂	Cassa de păstrare (Allg. Sparkassa) Sibiiu em. IV C.	Mart., Sept.	99.75	100.75	4.46
99.50	99.50	4 ¹ / ₂	Inst. de Cred. fonc. (Bod. Cr.-Anst.) Sibiiu em VI C.	dto	99.50	100.50	4.47
98.75	98.75	4 ¹ / ₂	I Cassă de pastrare a capit. Bpesta (I. BP. föv. tak. pzntr.) K. B.	Mai, Nov.	98.75	99.75	4.51
98.75	98.75	4 ¹ / ₂	Cassa de p. regnic. ung. centr. Bpesta (M. orsz. közp. tak. pzntr.) B. B.	Febr., Aug.	98.75	99.75	4.51
98.—	98.—	4 ¹ / ₂	B. hip. centr. a C. dep. ung. (Tak. pzntr. közp. jeltzalog B.) em. IV, V. B. B.	Mart., Sept.	98.50	99.—	4.60
96.50	96.50	4	Instit. de Cred. fonciar ung. (Magy. földhit. int.)	dto	97.—	98.—	4.87

*) Notarea Bursei din Budapesta.

9 Decembrie 1899		Do- bândă	Numirea valorilor	Căştigul minimal	30 Decembrie 1899	
Notarea					Cump- eră	vinde
veche	nouă					
Cumpără		‰	III. Losuri.			
168.—	160.—	3/2	L. de St. din 1854 à fl. 250 v. = 525 C.	304.—	159.25	160.25
137.25	137.25	4	L. de St. din 1860 à fl. 500 v. a. = 1000 C.	580.—	136.50	137.—
156.25	156.25	4	L. de St. din 1860 à fl. 100 v. a. = 200 C.	116.—	156.25	157.25
199.75	199.75	—	L. de St. din 1864 à fl. 100 v. a. = 200 C.	180.—	200.—	201.—
199.75	199.75	—	dto dto à fl. 50 v. a. = 100 C.	90.—	199.50	200.50
159.—	159.—	—	L. de St. ung. de fl. 100 = 200 C.	155.81	159.50	160.50
159.—	159.—	—	dto de fl. 50 = 100 C.	77.87	159.50	160.50
137.25	137.25	4	L. „Tisa“	120.—	137.25	138.—
6.60	13.20	—	L. Basilica din Budapesta supr. timb.	6.—	13.—	14.40
—	—	—	L. Jó-szív supra timbrate	2.—	—	—
203.—	403.—	—	L. Credit de fl. 100	180.—	404.—	405.50
63.50	127.—	—	L. Clary de fl. 40	58.—	128.50	129.50
155.—	310.—	4	L. pentru navig. dunăreană de fl. 100	105.—	330.—	—
129.25	258.50	5	L. pentru regul. Dunării de fl. 100	100.—	257.—	259.—
32.—	64.—	—	L. Innsbruck de fl. 20	28.—	65.—	67.—
29.—	58.—	—	L. Krakau de fl. 20	28.—	58.—	59.—
118.—	236.—	3	L. de ale Inst. de Cr. fonc. austr. (Oest. Boden-Cr. Anst.) din 1880*)	100.—	234.—	235.50
117.25	234.50	3	L. de ale Inst. de Cr. fonc. austr. (Oest. Boden-Cr. Anst.) din 1889*)	100.—	235.—	237.—
64.25	128.50	—	L. „Buda“ de fl. 40 supra timbrate	62.50	130.—	134.—
64.—	128.—	—	L. „Pálffy“ dto	58.—	131.—	133.—
27.—	54.—	—	L. „Rudolf“ de fl. 10	11.60	54.80	56.80
19.90	39.80	—	L. Crucea roşie austr. de fl. 10	12.40	40.50	41.50
9.85	19.70	—	dto ung. de fl. 5	6.50	20.50	21.50
—	—	—	dto italiană Lire 10	—	—	—
86.—	172.—	—	L. „Salm“ de fl. 40	58.—	176.—	178.—
30.50	61.—	—	L. Salzburg de fl. 20	28.—	62.—	64.—
85.75	171.50	—	L. St. Genois de fl. 40	62.25	171.50	173.50
59.—	118.—	—	L. Stanislaw de fl. 20	24.—	120.—	—
85.—	370.—	4 1/2	L. „Triest“ de fl. 100*)	105.—	370.—	—
80.—	160.—	4	de fl. 50*)	50.—	160.—	—
117.60	235.20	4	Ser. fonc. cu pr. ale B. hip. ung. (Magy. jelz. hit. B.) à fl. 100	100.—	235.50	237.50
92.—	184.—	—	L. Waldstein à fl. 20	20.50	180.—	192.—
191.50	283.—	—	L. com. Viena din a. 1874 de fl. 100	140.—	383.—	384.—
			IV. Valute.			
5.70	11.40	—	Galbini c. r. monetă	—	11.44	11.48
5.69	11.38	—	ferecaţi	—	11.42	11.46
9.59	19.18	—	Napolend'or (20 franci sau 8 fl. v. a.)	—	19.20	19.24
11.80	23.60	—	20 Marce aur	—	23.66	23.74
—	—	—	Lira otomană aur	—	—	—
59.05	118.10	—	Bancnote germâne (100 Marce)	—	118.20	118.35
47.80	95.60	—	franceze (100 franci)	—	96.1E	96.25
127.37 ⁸	357.—	—	Ruble hârtie (100 Ro.)	—	254.—	255.50
12.07	24.14	—	Sovereignes	—	24.18	24.26
—	—	—	Bilete române	—	—	—

Etalonul de interese al bancei austro-ung. din 5 Ianuarie 1900: La cambii $5\frac{1}{2}\%$, Lombard pe rente şi scrisuri fonciare de ale băncii 6% , pe alte efecte $6\frac{1}{2}\%$.

Discount privat: cu scadenţe de 3 luni $5\frac{1}{4}\%$, cu scadenţe mai lungi $5\frac{1}{4}\%$ — $6\frac{1}{4}\%$.

Bursa de efecte din București.

V a l o r i	Do- bândă	Scadinta cupoanelor	Cursul din		Renta- bilitatea
			23 Dec 1899	4 Ian. 1899	
Renta rom. amort.	5 ^{0/0}	Apr., Oct.	97.50	97.50	5.13
" " Impr. 1892	5	Jan., Iul.	—	—	—
" " " 1893	5	dto	—	—	—
" " " 1894	4	Apr., Oct.	—	—	—
" " " de 32 ^{1/4} mil.	4	Jan., Iul.	83.—	83.—	4.82
" " " " 50 "	4	dto	85.—	85.—	4.70
" " " " 274 " 1890	4	dto	86.50	86.50	4.62
" " " " 45 " 1891	4	dto	86.50	86.50	4.62
" " " " 12 ⁰ " 1894	4	dto	86.50	86.50	4.62
" " " " 90 " 1895	4	Mai, Nov.	—	—	—
Împrum. de 180 mil. 1898	4 ^{0/0}	Iun., Dec.	—	86.25	4.63
Obl. com. București 1896	4 ^{1/2}	Mar., Sept.	—	—	—
" " " 1898	4 ^{1/2}	Ian., Iul.	—	—	—
Ser. fonc. rurale	5	dto	94.25	93.—	5.37
" " " urbane București	4	dto	80.75	78.75	5.09
" " " Iași	5	dto	87.38	87.50	5.71
" " " "	5	dto	85.50	88.50	5.71
Acțiuni.					
	ultima divid.	Capital vărsat			Nomi- nal
	L. n.	L. n.			L. n.
B. Română	12.81	150.—	—	—	500.—
B. Națională	112.—	intreg	2400.—	2450.—	500.—
B. Agricolă	23.—	375.—	300.—	327.—	500.—
B. de Escompt	20.—	intreg	255.—	276.25	200.—
B. Dacia-România	35.—	"	412.—	413.—	200.—
B. Națion. de asigurare	32.—	"	415.—	417.—	200.—
Soc. de basalt artificial	7.50	"	—	—	250.—
" Rom. de construcții	—	"	50.—	50.—	200.—
" de furnituri militare	60.—	"	—	—	500.—
" română de tramw.	40.—	"	—	—	200.—

Etalonul de interese la B. Naț. rom din 4 Ianuarie 1900: Escompt 8^{0/0}, Lombard 9^{0/0}.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 5 Ianuarie 1900.

Grâne de	Prețul pro 100 Chilogr.		Calitatea por Hectol.	Prețul per 100 Chilogr.		Grâne	Specia	Calitatea per Hectolitr	Prețul per 100 Chilogr.		
	dela	până la		dela	până la				dela	până la	
Bănat	76	7.45	7.50	77	7.50	7.60	Secară	Prima	70—72	6.20	6.30
dto	78	7.70	7.80	79	7.75	7.90	dto	Secunda	—	6.05	6.15
dto	80	7.95	8.05	81	8.05	8.15	Orz	Nutreț	60—62	5.65	5.70
Tisa	76	7.45	7.55	77	7.55	7.65	dto	de povarnă	62—64	5.45	5.55
dto	78	7.75	7.85	79	7.80	7.85	Ovės	—	39—41	5.35	5.45
dto	80	8.—	8.10	81	8.10	8.20	Porumb	Bănățan	—	4.60	4.85
Pesta	76	7.40	7.50	77	7.50	7.60	Rapiță	—	—	11.50	12.25
dto	78	7.70	7.80	79	7.75	7.90					
dto	80	7.95	8.05	81	8.05	8.15					
Alba reg.	76	7.45	7.55	77	7.55	7.65					
dto	78	7.75	7.80	79	7.80	7.95					
dto	80	8.—	8.10	81	8.10	8.20					
Bacica	76	7.60	7.75	77	7.75	7.85					
dto	78	—	—	79	—	—					
dto	80	—	—	81	—	—					
România tr. v.	76	—	—	77	—	—					
Sârbia tr.	78	—	—	79	—	—					
Bulgaria tr. v.	80	—	—	81	—	—					
							Diverse produse	Specia		Prețul per 100 Chilogr.	
										se cump	se vinde
										fl.	fl.
							Untură de porc	de B.-Pesta	—	49.—	49.50
							Slănină (Clisă)	de B.-Pesta (albă)	—	—	—
							dto	afumată	—	40.—	40.50
							Prune	bosniace 1899	—	20.—	20.25
							dto	sârbesci 1899	—	27.—	27.25
							Magiun (lic.d.pr.)	slavon	—	18.50	19.—
							dto	sârbesc	—	16.—	17.—

Proprietar și editor: Dr. C. Diaconovich.

Tiparul Tipografiei arhidieceșane.

